

„Špekulanti plnia na trhoch úlohu, vďaka ktorej sa trh stávajú dokonalejšími, alebo sa aspoň dokonalosti približujú.“
Michael Munger

Obsah

Grécko po víkende
str. 1

Čo nám znižuje dôchodky v druhom pilieri
str. 2

Vláda jednorozčca
str. 3

Uvoľnite sa, prosím...
str. 4

Jest' správne
str. 5

Nie je cena ako cena
str. 7

Švajčiarsky frank môže poškodiť export, ale nie ekonomiku
str. 7

My vieme, čo je pre vás dobré
str. 8

Online rozhovor: otázky a odpovede o II. pilieri
str. 10

Dusný stimul pre Duslo
str. 12

VI. Seminár rakúskej ekonómie
str. 13

Hromadná pripomienka posilní ochranu vlastníckych práv
str. 14

Editorial

Richard Ďurana

Začiatkom marca sa udeje podujatie, na ktoré sa každý rok teším. Hlavne na vysokoškolákov, ktorí chápu, že **ekonómia nie je len účtovníctvo a Excel ale vzrušujúca veda o ľudskom konaní a fungovaní sveta**. Teším sa na 4 dni zapálených diskusií, hľadání argumentov a posúvania okrajov vlastného poznania. A že nám v tom na šiestom pokračovaní SREKu – **Seminára rakúskej ekonómie** – pomôžu tí najpovolanejší! Privítame profesora Michaela Mungera, ekonóma a profesora politických vied na americkej Duke University. Ten už tri dekády vo svojich prácach systematicky skúma správanie verejných inštitúcií, proces tvorby politických rozhodnutí, či motivácie politikov. Najvýznamnejším je však jeho ekonomické a filozofické skúmanie skutočne dobrovoľnej výmeny medzi ľuďmi. Tí, ktorí sa o ekonomiu zaujímajú hlbšie, ho iste poznajú ako jednu z hviezd svetoznámeho ekonomického portálu EconTalk. Jeho článok **Vláda jednorozčca** si môžete prečítať na strane 3.

Okrem neho vystúpi ďalších 8 rečníkov, a ich výber a témy sľubujú skutočné **intelektuálne dobrodružstvo**. Nenechajte si ho ujsť a prihláste sa podľa inštrukcií na strane 13. Ak máte poznania chťivého spolužiaka alebo známeho, určite mu informácie o SREK VI. posuňte.

Rezervujte si dátum aj na ďalšie podujatie, ktoré bude INESS organizovať, tentokrát v apríli. 14. 4. zažije Bratislava medzinárodnú konferenciu **Free Market Road Show 2015**, ktorou sa zaháji séria viac ako 30-tich takýchto konferencií po veľkých mestách celej Európy. Rečníci z celého sveta prídu diskutovať o súčasnom vývoji, poskytnú alternatívy k vládnym politikám a budú diskutovať o možných budúcich scenároch.

Jednou z horúcich tém súčasnosti je II. pilier dôchodkového poistenia. Inštitút finančnej politiky Ministerstva financií SR spustil diskusiu o výške výplat z druhého piliera, akosi sa však vo vášnivej debate zabúda na to podstatnejšie – nespravodlivé krátenie dôchodkov z I. piliera pre sporiteľov v II. pilieri. To môže za „väčšiu galibu“ než prístup správcov úspor a ako píšeme vo viacerých článkoch tohto čísla **Market Finesse**, vláda by mala čo najskôr túto chybu v systéme napraviť.

V januári sme v rámci projektu Rómsky mýtus, ktorého súčasťou je aj naša publikácia **Rómovia a sociálne dávky**, usporiadali workshop pre neziskové organizácie, kde sme s 20 účastníkmi diskutovali o zisteniach publikácie a kvalite dát, ktoré sú na Slovensku k dispozícii. Stručný report nájdete na strane 14.

Objavila sa aj správa o poskytnutí investičného stimulu pre Duslo Šaľa vo výške takmer 60 miliónov eur vo forme daňovej úľavy. V článku **Dusné Duslo** píšeme, prečo by mali byť investičné stimuly zrušené ako celok a upozorňujeme, že udelenie takého stimulu je tichým priznaním, že nižšie dane firmám pomáhajú.

V čísle sa venujeme aj zahraničným témam, ktoré rozvírili ekonomické diania v Európe a vo svete. Švajčiarsky frank tamojší centrálni bankári odviazali od eura a prudko posilnil. Môže poškodiť švajčiarske hospodárstvo? V Grécku voľby „dopadli“ a Európa je napätá. Čo bude ďalej?

Prajem vám príjemné a inšpiratívne čítanie,

Richard Ďurana

Grécko po víkende

Martin Vlachynský

V Grécku boli cez víkend na programe voľby. Do Európy v plnej paráde priniesli otrasy, nie nepodobné tým z rokov 2010 a 2012. Zabudnime pre začiatok na SYRIZA, pravicu, Merkelovú aj všetko naokolo a pozrime sa na fakty.

Grécko od roku 2010 „zbankrotovalo“ tri krát. V roku 2010 dostalo bilaterálne pôžičky od členských štátov (bez Slovenska) a z MMF. Začiatkom roka 2012 sa tento program predčasne zastavil, odpísalo sa takmer 70% hodnoty súkromne držaných dlhopisov a spustil sa nový program pod dočasným eurovalom. Už koncom novembra toho istého roku sa pristúpilo k redukcii úrokov, predĺženiu splatnosti a odkladu úrokových platieb.

Dnes je dlh Grécka okolo 175% HDP (320 miliárd eur, teda asi 18-násobok slovenského štátneho rozpočtu). Na prvý pohľad katastrofa. Na druhý to je trochu ružovejšie. Priemerný úrok na tento dlh je extrémne nízky, keďže dva tretiny dlhu sú v rukách eurovalu so smiešnym (0,5-1,5%) úrokom, ktorý je navyše na 10 rokov odložený. 10% má MMF, 10% ECB a 15% súkromní investori.

Napriek gigantickému dlhu tak Grécko dáva len 3,5% HDP ročne na úroky. Pre porovnanie, Nemecko dá 2%, Taliansko 5,2%, Slovensko asi 2,3%. V roku 1998 dávalo Grécko na dlhovú službu 7,4%, teda dvakrát viac ako dnes. V roku 2014 krajina dosiahla pomerne slušný primárny prebytok (roz-

počtové saldo bez nákladov na úroky), úroky na dlhopisoch klesli niekam na 5,5% a dokázala si otestovať predaj dlhopisov na trhu so slušným záujmom. Verejný dlh je navyše veľmi natiahnutý, pri pôžičkách z eurovalu až na 31 rokov, čo eliminuje nutnosť veľkých refinancovaní. Vďaka (nedobrovoľne) veľmi nízkemu súkromnému zadlženiu je kombinovaný dlh Grécka v rámci EÚ podpriemerný (podľa dát z roku 2012 zhruba 240% HDP, Írsko malo 500%, Španielsko 350%). Vďaka prepadu importu sa bežný účet začal motať niekde okolo nuly až mierneho plusu, čo znižuje závislosť na externom financovaní. Ak by sa ešte viac predĺžila splatnosť dlhu a ešte viac znížili úroky, Grécko by relatívne pohodlne mohlo splácať aj takýto veľmi vysoký dlh.

A teraz ružové okuliare dole. Predstavte si, že susedovi požičiate 1000 euro s tým, že vám ich vráti o mesiac, aj s fľašou kubánskeho rumu. Po pár dňoch vám oznámi, že vám tu tisícku vráti až o pol roka, s fľašou tuzemáku. Uplynie pár týždňov a sused vám povie, že tisícku vám vráti až o dva roky. Bez rumu.

Áno, je to tichý bankrot, pri ktorom veritelia trpia pomaly, ale trvalo dávkované straty. Takýto vývoj je snom Trojky, aj „štandardných“ gréckych politikov.

Koniec roka 2014, keď úroky na gréckych dlhopisoch vyleteli až niekam na 10%, ukázali v tomto dúfaní závažné trhliny. Predpokladá totiž, že Grécko dokáže menšie diery vo financovaní pokryť predajom dlhu na trhu. Že v krajine bude aspoň aký-taký hospodársky rast. Že vláda udrží primárny prebytok.

A zrazu Tsipras. Jeho ekonomický „program“ (minimálna mzda takmer na úrovni súčasnej priemernej, zvýšenie dôchodkov, potraviny a iné produkty zdarma pre „potrebných“, zvýšený predaj pokladničných poukážok...) je

vytvorením katastrofy rozmerov Venezuely - priamo v eurozóne.

Tvrdý stret s Trojkou je nevyhnutný. Môže to rozťať jednostranným odmietnutím dlhu (hoci ten už nie je podľa gréckeho práva a vymáhanie môže byť tvrdé a dlhé), vystúpením z eurozóny, rekapitalizovaním bánk (ktoré momentálne prežívajú len vďaka ECB) novou drachmou a plniť svoj program roztočením inflačného kolotoča. Slovensko by tak muselo zatiahnuť niečo cez miliardu, ktorou garantuje grécky dlh v dočasnom eurovale.

Alebo SYRIZA nevyhrá a pôjde sa podľa starého plánu tichého bankrotu. Ten je bolestivý sám o sebe a to sme si nenapísali o portugalských, španielskych, či írskych susedoch, ktorí určite budú tiež chcieť zjemnenie podmienok.

Komu má teda slovenský daňovník cez víkend držať palce? Nuž, nech si vyberie podľa toho, či má radšej katastrofickú show s výbuchmi a krikom, alebo pomalé ťaživé grécke tragédie. Nanešťastie, jedno ešte nutne nevylučuje druhé.

Hospodárske noviny, 22.1.2015

Čo nám znižuje dôchodky v druhom pilieri

Radovan Ďurana

Od začiatku roka by mali mať sporitelia, ktorí dosiahli dôchodkový vek a desiaty rok sporenia, možnosť kúpiť si za svoje úspory dôchodok.

Sociálna poisťovňa spustila stránku, ktorá má umožniť sporiteľom vybrať si z ponúk troch certifikovaných poisťovní súťažiacich o úspory sporiteľa.

Treba povedať, že stránka dokonale plní kritériá verejného portálu, to znamená, že sporitelia budú musieť prelúskat' zložité texty s malým písmom a žiadny interaktívny sprievodca životne dôležitou transakciou ich nečaká.

To, že sa podarilo stihnúť šibeničné termíny anuitnej novely, však neznamená, že všetci sporitelia by sa mali okamžite vrhnúť do nakupovania doživotných dôchodkov.

Čakanie sa môže vyplatiť

Niektorým sa môže oplatíť počkať z dvoch dôvodov. Neskôr môžu urobiť lepší nákup a zároveň získať možnosť slobodne nakladať s vyšším objemom úspor.

Doživotný dôchodok znamená, že poisťovňa výmenou za balík úspor sporiteľa vypláca mesačnú dávku do konca jeho života. Poisťovňa tento balík investuje a očakávanú výšku zhodnotenia premietne do výšky mesačnej dávky.

S takýmito úsporami sa prirodzene nešpekuluje, ale kupujú sa bezpečné dlhopisy. Vďaka úrokovej politike ECB si dnes slovenská vláda požičiava na desať rokov za mikroúrok 1,1 percenta, nemecká takmer zadarmo.

Vyplácané dôchodky tak budú relatívne nízke. To nemusí byť problém, ak sa inflácia tiež drží nuly, ale to určite nebude stav trvalý.

Naopak, výška doživotného dôchodku sa až do smrti sporiteľa meniť nebude, kúpna sila teda bude klesať. Sporiteľ má síce možnosť kúpy tzv. indexovaného doživotného dôchodku, ktorý bude spočiatku nižší a napríklad každý rok rásť o dve percentá.

To však znamená len presun zdrojov v čase, dôchodca si bude môcť počas celého života kúpiť rovnako veľa tovarov. Nerieši to však problém nízkych úrokov na trhu.

Nie sporiteľ. Investor

Na sporiteľa by sme sa mali pozerať ako na investora a na doživotný dôchodok ako na zhodnotenie jeho úspor. Vo Veľkej Británii sa dnes tieto dôchodky pohybujú vo výške ročného zhodnotenia 5,3 %, čo je len o 1 až 2 % viac, ako keď človek úspory investuje do bežného fondu.

Oproti nižšiemu výnosu stojí fakt, že v druhom prípade ostáva sporiteľ naďalej vlastníkom celých svojich úspor. Trh a čas ukážu,

aké štedré budú poisťovne na Slovensku.

Ak nebudú štedré a sporitelia nebudú odkázaní na tento príjem (mal by predstavovať 7 až 8 % ich dôchodkového príjmu), majú sporitelia ešte jednu možnosť, ako užívať svoje úspory.

Nechajú ich naďalej na účte v DSS, len si budú pravidelne vyberať zhodnotenie svojich úspor. Môžu si takto počkať na vyššie úroky na trhu a atraktívnejšiu ponuku poisťovne na doživotný dôchodok.

Odložiť nákup doživotného dôchodku sa môže oplatíť aj z iného dôvodu. Dnes štát výrazne obmedzuje sporiteľov v nakladaní s úsporami. Až 90 percent z nich si buď bude môcť akurát kúpiť doživotný dôchodok (uzavrieť doživotnú zmluvu s limitovaným dedením), nanajvýš úspory držať v DSS-ke a naďalej ich zhodnocovať. Len minimum sporiteľov bude môcť nakladať so svojimi úsporami podľa uváženia, aj to len s ich časťou.

Dôchodky môžu opraviť poslanci

Pravidlá sú nastavené tak, že každý si musí kúpiť doživotný dôchodok, a to minimálne taký, aby v súčte dosiahol dôchodok, ako keby bol iba v prvom pilieri.

Aby to nebolo jednoduché, tak zároveň musí suma dôchodkov prevýšiť 561 eur. Ak niekomu po splnení podmienok ostanú nejaké úspory, môže si ich slobodne vybrať a použiť podľa svojich potrieb. Na doplatenie hypotéky, platbu za operáciu či zaplataenie vysnívanej dovolenky v Indii.

Problém je v tom, že dnes štát priznáva

sporiteľom nespravodlivo nízky dôchodok z prvého piliera. Tvári sa, akoby odvody sporiteľov do prebytkových fondov a fondu solidarity neslúžili na vyplácanie dôchodkov z prvého piliera.

Existuje šanca, že poslanci tento stav napravia a sporiteľom sa dôchodok z prvého

piliera bude krátiť menej. Tým sporitelia ľahšie dosiahnu hranice stanovené zákonom a ostane im vyššia časť ich úspor na slobodné nakladanie.

Rozhodnutie o kúpe doživotného dôchodku musí urobiť nakoniec každý sám, po zvážení vlastných očakávaní, zdravotného stavu,

iných príjmov či výdavkov. Sporitelia by však mali vedieť, že doživotný dôchodok si nemusia kúpiť hneď, nemusia si ho kúpiť za všetky úspory a výnosy zo svojich úspor môžu využívať aj bez toho, aby nenávratne odpredali úspory poisťovniam.

SME, 19.1.2015

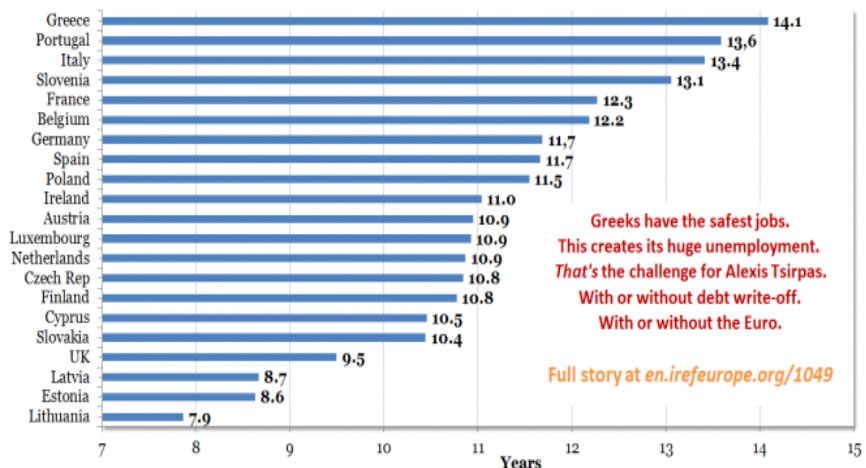
Porovnanie

Zamestnaní a nezamestnaní

Reforma pracovného trhu – jeden z donekonečna opakovaných návodov na liečbu vysokej nezamestnanosti, najmä v krajinách PIIGS. Pracovné právo je totiž ako bumerang – čím ťažšie je niekoho prepustiť, tým menej ochotní budú podnikatelia pracovnú silu najímať.

Trh a jeho požiadavky sa menia a k tomu patrí aj vznik a zánik firiem a s ním istá fluktuácia zamestnancov. Ak veľká časť pracovnej sily ostáva v zamestnaní mnohé roky, až desaťročia, signalizuje to problém – v ekonomike nedochádza ku kreatívnej deštrukcii.

To vytvára boj medzi zamestnanými a nezamestnanými. Čím väčšiu ochranu má zamestnaný, tým menšie šance má na nájdenie novej práce ak sa stane nezamestnaným.

Nie je preto náhoda, že v Európe najdlhšie v jednom zamestnaní ostávajú Gréci, v priemere až 14,1 roka. Hneď sa nimi nasledujú ďalší kandidáti na reformu pracovného trhu

– Portugalci, Taliani, Slovinci a Francúzi (údaje z roka 2013).

Zdroj: IREF

Vláda jednorozčca

Michael Munger

Hádali ste sa niekedy o verejnej politike s ľuďmi, ktorých Štát je zo sveta fantázie?

Naším problémom je, že musíme bojovať s jednorozčcami.

Jednorozčce sú, samozrejme, rozprávkové tvory podobné koňom, s veľkým špirálovitým rohom uprostred čela. Jedia dúhy, ale bez jedla vydržia aj roky, ak je to potrebné. Dokážu uniesť enormne veľký náklad bez toho, aby sa unavili. A keď ich nadúva, ich vetry voňajú ako pravé čerstvé jahody, čo spríjemňuje jazdu v povoze za nimi.

Z týchto dôvodov sú jednorozčce v podstate ideálom ťažných zvierat. Sú kľúčom k zlepšeniu ľudskej spoločnosti a k zdieľaniu prosperity.

Teraz asi budete namietat, že vyslovený argument má jednu zásadnú medzeru a to tú, že jednorozčce v skutočnosti neexistujú. Ak by to tak bolo, bola by to fatálna facka pre tvrdenie, že jednorozčce sú užitočné. Ale naozaj neexistujú?

Samozrejme, že existujú a dá sa to ľahko dokázať. Zavrite oči. Teraz si predstavte jednorozčca. Ten, ktorého vidím ja, je biely s oranžovým rohom obklopený dúhami. Vaša predstava sa môže mierne líšiť, ale niet pochyb o tom, že keď poviem „jedorozčec“, obraz vo vašej myšli sa značne podobá obrazu v tej mojej. Takže jednorozčce existujú a

máme spoločnú predstavu, aké sú.

Problém: „Štát“ je jednorozčec

Keď s kolegami na univerzite diskutujeme o Štáte, vždy si po chvíli uvedomím, že takmer pre všetkých Štát predstavuje jednorozčca. V práci sa venujem Teórii verejnej voľby, ktorá má tendenciu zdôrazňovať argumenty konzekvencializmu pred prirodzenými právami, a tak je toto rozlíšenie pre mňa obzvlášť dôležité. Moji priatelia vo všeobecnosti nemajú politikov príliš v láske, demokraciu považujú za špinavú a nechutnú, a protestujú proti brutalite a nátlakovému charakteru zahraničných vojen, vojnám proti drogám a špiónaži NSA.

Napriek tomu všetci z nich bez výnimky zastávajú riešenia, ktoré rozširujú právomoci „Štátu“. Mne to pripadá doslova šialené – non sequitur (chyba v uvažovaní) takého roz-

meru, že mám problém brať to vážne.

Potom som si uvedomil, že oni chcú vlastne jednorozčca – Štát s vlastnosťami, motiváciami, vedomosťami a schopnosťami, aké si preň vedia predstaviť. Keď som pochopil, že oni vravia o koze a ja o voze, cítil som sa hlúpo. Pretože tento poznatok – že ľudia podporujúci rozširovanie právomocí vlády si predstavujú Štát, ktorý je v našom fyzickom svete nereálny – je v zásade hlavným argumentom klasických liberálov už viac než 300 rokov.

Niekoľko príkladov pre ilustráciu.

Edmund Burke výstižne poukázal na klam jednorozčca. Problémom nie sú zlí ľudia alebo systém, ktorý treba zreformovať. Prídu ďalšie voľby, objaví sa Mesiáš! Ďalšia reforma nás povedie k Utopii! Nie, Nie, nezrodí sa Mesiáš a nie, reforma nás nespasí.

Zbytočne mi hovoríte, že [vláda] je dobrá a že problémom je len Zneužívanie. Práve To! To samotné je zneužívanie! Všimni si, môj Pane, prosím, tú ohromnú Chybu, na ktorej je založená všetka umelá legislatívna Moc. Zistilo sa, že Ľudia mali neovládateľnú Túžbu, kvôli ktorej musela byť vytvorená stráž proti Násiliu, ktoré mohli použiť jeden voči druhému. Z toho Dôvodu si určili Guvernérov aby im vládli; ale objavil sa horší a komplikovanejší Problém – ako sa ubrániť proti Guvernérom?

Adam Smith píše v knihe *Bohatstvo národov* takto:

Je to systém vlády, situácia, do ktorej sú [ľudia] postavení, čo odsudzujem, nie charakter tých, ktorí v rámci nej konali. Konali tak, ako im situácia prirodzene dovolila. A tí, ktorí proti nim volali najhlasnejšie, by pravdepodobne sami nekonali lepšie.

Smith v tejto pasáži narážal na zamestnancov spoločnosti East India Company, no dá sa chápať aj všeobecne: zlyhanie systému organizácie často pramení z podnetov, logiky postupov, alebo nedokonalostí obsiahnutých v tom systéme. Ľudia pracujúci v tomto systéme pravdepodobne konajú rovnako, ako by konali iní ľudia na ich mieste. Takže pokiaľ je pravda, že si niekto vie predstaviť Štát, ktorý funguje inak, v skutočnosti neexistujú žiadne ľudské bytosti, ktoré by mohli v tomto systéme pracovať a naplňať predstavu zástancov silného Štátu.

Nie až tak dávno Ludwig von Mises a F. A. Hayek šikovne rozpoznali problém jednorozca. V knihe *Epistemologické problémy ekonómie* Mises píše:

Sotva sa niekto zaujíma o sociálne problémy bez toho, že by ho viedla túžba vidieť prijaté reformy. Takmer každý sa rozhodne o konkrétnej podobe reformy, ktorú chce presadiť ešte skôr ako sa pustí do vedeckého štúdia. Len poniektorí majú schopnosť prijať fakt, že tieto reformy sú nerealizovateľné a vyvodíť z toho všetky závery. Väčšina ľudí radšej obeť zdravý rozum, než sa vzdá vysnených predstáv. Neznesú, že by ich utopické predstavy mali naraziť na realitu nezmeniteľných potrieb ľudskej existencie. To, po čom túžia, je iná realita, odlišná od tej na tomto svete... Želajú si byť nezávislí od sveta, ktorého pravidlá neuznávajú.

Asi najslávnejšou a najšokujúcejšou verziou „zničenia jednorozca“ je tá Hayekova, keď v knihe *Osudná domýšľavosť* hovorí: „špecifickou úlohou ekonómov je ukázať ľuďom, ako málo v skutočnosti vedia o tom, čo si predstavujú, že môžu navrhnuť“.

Mungerov test

Pri debatách som si všimol, že je užitočné opísať tento problém ako „problém jednorozca“ práve preto, že odкрýva zásadnú slabinu v argumente pre významnejšiu úlohu štátu. Ak chcete obhajovať použitie jednorozcov ako motora vo verejnej preprave, musia jednorozce existovať v skutočnosti a nielen vo vašich predstavách. Ľudia ihneď pochopia, prečo by bol v skutočnej hromadnej doprave problém spoliehať sa na imaginárne bytosti. Čo však ihneď nevidia je, prečo ich predstava „Štátu“, ktorú si vytvorili, je ako jednorozec. Preto ako pomôcku (neskromne) navrhujem tzv. „Mungerov test“.

1. Začnite vyslovením vašej predstavy o tom, čo chcete, aby Štát robil a čo by Štát mal mať na starosti.

2. Prezrite si späť vaše vyjadrenie. A teraz slovo „Štát“, nahraďte frázou „politici, ktorých poznám, kandidujúci vo volebnom systéme, s voličmi a záujmovými skupinami, ktoré naozaj existujú“.

3. Ak si stále stojíte za svojím vyjadrením, potom máme o čom diskutovať.

Verte mi, že takýto postup môže byť veľmi zábavný. Keď niekto povie, že „Štát by mal viesť státisíce ťažko ozbrojených jednotiek s právomocou použiť donucovacie prostriedky“, požiadajte ich, aby namiesto jednorozca („Štát“) použili „George W. Bush“. Ako sa vám to pozdáva teraz?

Ak niekto povie, že „Štát by mal rozhodovať

o dotáciách a daniach, ktoré menia správanie ľudí pri ich výbere energetického zdroja“, požiadajte ich nahradiť slovo „Štát“ slovami „senátori štátov, ktorých príjem závisí na uhlí, rope alebo kukuričnom etanole“. Stále vám to pripadá ako dobrý nápad?

A čo tak vyjadrenie „Štát by mal vytvoriť pravidlá pre reguláciu predaja vysoko výkonných elektrických áut“. Po úprave: „Poslanci z Michiganu a iných štátov vyrábajúcich súčiastky pre spaľovacie motory by mali byť zodpovední za reguláciu Tesla Motors“. No, asi nie...

Z vlastnej skúsenosti si myslím, že mŕime vedením sporov s našimi oponentmi o ich jednorozcoch príliš veľa času. My tvrdíme, že jednorozec/Štát je zlo samo o sebe a nemôžno ho poraziť spôsobom, ktorý je v súlade so slobodou. Samotná mentálna existencia jednorozca je stredobodom pozornosti našich diskusií.

Problémom samozrejme je, že jednorozec, ktorého si oni vymysleli, je múdry, benevolentný a všemohúci. Je zbytočné hovoriť im, že majú mylné predstavy. Pokiaľ budeme trvať na tom, že naši oponenti sa mýlia vo vlastnostiach „Štátu“ – ktorý je v prvom rade nereálny, prinajmenšom v podobe, v akej si ju zástancovia myšlienky predstavujú – potom pridáme o pozornosť tej skupiny ľudí, ktorú zaujímajú predovšetkým dôsledky.

Keby som parafrázoval Hayeka, potom špecifickou úlohou liberálov je presvedčiť občanov, že naši oponenti sú idealisti, pretože veria na jednorozcov. Vedia len veľmi málo o Štáte, o ktorom si myslia, že ho dokážu navrhnuť.

Originál zverejnený 11. Augusta 2014 na Freeman.com.

Pre INESS preložila Daniela Potočnáková.

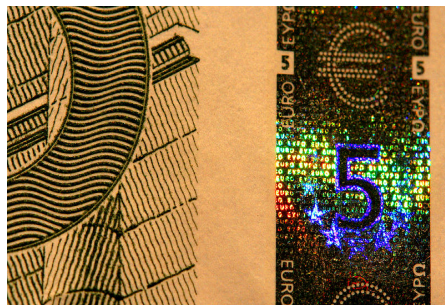
Uvoľnite sa, prosím...

Martin Vlachynský

...kríza dostane nakladačku. Aspoň také je dúfanie ECB, ktorá vo štvrtok vytiahla poslednú zbraň veľkého kalibru – kvantitatívne uvoľňovanie (QE). Minimálne do septembra 2016 sa má cez ECB a národné centrálné banky do ekonomiky naliať 60 miliárd eur mesačne.

Ľudovo sa mu vraví aj „tlačenie peňazí“, hoci samozrejme, jedná sa o metaforu, keďže tie peniaze sú elektronické. Princíp QE je jednoduchý – centrálna banka na sekundárnom trhu odkúpi od komerčných bánk aktíva, väčšinou štátne dlhopisy. Nový kupujúci zvýši ceny, banky so ziskom predajú. Poklesnú úrokové miery a banky vďaka navýšeným rezervám budú môcť poskytnúť ekonomike viac úverov. Viac úverov – viac investícií. Alebo aj nie.

QE môže viesť ku dvom extrémnym prípadom. Ten prvý je, že sa nestane nič. Banky

kvôli zvýšenej neistote ostanú „sedieť“ na hotovosti, hoci aj s nulovým/záporným výnosom. To sa do značnej miery udialo, keď ECB na prelome rokov 2011/2012 naliata do finančného sektora viac ako bilión eur cez nástroj dlhodobých refinančných operácií (tzv. LTRO). Druhým extrémom môže byť, že peniaze sa prelejú len do určitého sektoru, alebo aktíva. Môže to byť akciový trh, reality, či niečo iné (napr. ťažba ropy z bridlic). Vznik-

ne tak nebezpečná bublina.

Európa dúfa, že jej QE bude ako americké, nie ako japonské. Spojené štáty od začiatku krízy spustili tri kolá QE, to posledné sa v roku 2014 začalo postupne utlmovať v nadväznosti na zlepšujúce sa ekonomické ukazovatele. Naopak Japonsko, takpovediac „vynálezca“ kvantitatívneho uvoľňovania“ za posledných 13 rokov spustilo zhruba 12 kôl QE, bez valného účinku.

Bolo americké QE skutočne účinné, alebo len nafúklo akciový trh a prelilo bohatstvo smerom k finančným inštitúciám, ktoré ho sprostredkovávali? Skutočne USA ožili, alebo je to len efekt energetického boomu, zmien v štruktúre zamestnanosti a vylitia negatívnych efektov QE na rozvojové krajiny cez funkciu dolára ako rezervnej meny? Túto debatu nemusíme v článku absolvovať, stačí nám momentálne len uvedomiť si, že EÚ

2015 nie je USA 2008.

Keď sa QE v Spojených štátoch spúšťalo, boli úroky na štátnych dlhopisoch 4%, na hypotékach 6% a akciový trh padal ako činka na dno Dunaja. V EÚ máme dnes takmer nulové úroky na dlhopisy a akciový trh je na 7-ročnom maxime. Superlacné hypotéky vám asi pripomínať nemusím.

Ďalší podstatný rozdiel – v USA majú Treasuries. V Európe nemáme univerzálny eurodlhopis, ale dlhopisy 19 štátov a ešte nejaké eurovalové. Že grécky dlhopis nie je to isté ako nemecký tiež nemusím podčiarkovať.

Peniaze sa budú posilať podľa podielu

jednotlivých národných centrálnych bánk v ECB. To je ďalší zásadný problém. Najväčšia časť nových peňazí tak pôjde do Nemecka, ktoré ale má najmenej problémov. Nemecké banky už teraz sedia na hromade hotovosti a Bundesbanka (nemecká centrálna banka) už na jar minulého roka varovala pred hroziacou bublinou v nehnuteľnostiach.

Do QE sú zapojené aj Grécko a Cyprus – ak budú poslúchať a plniť dohodnutý reformný program. Pritom v Grécku sú v nedeľu voľby, v ktorých je možná výhra SYRIZA. Dostávame sa tak do paradoxnej situácie, keď grécka centrálna banka bude nútená nakupovať dlhopisy, o ktorých potenciálny premiér krajiny (80% QE bude realizovaného cez národ-

né centrálny banky bez zdieľaného rizika) vyhlasuje, že ich možno nechá zdefaultovať. Ak by krajina nevystúpila z Eurozóny, nebol by to kritický problém (straty by utrpela grécka centrálna banka). Ak by vystúpila, straty (nielen z QE) by sa preniesli aj na ECB. Tej síce insolvenca v princípe nevedí (môže si peniaze „dotlačiť“), ale bol by to ďalší gigantický zádrhel.

ECB dostala zadanie ako v Pelíškách: „Deflace s recesiou nesmí projíť!“ a spravila ešte to posledné, čo mohla. O ekonomickej a politickej budúcnosti však kvantitatívne uvoľňovanie nerozhodne.

Denník N, 23.1.2015

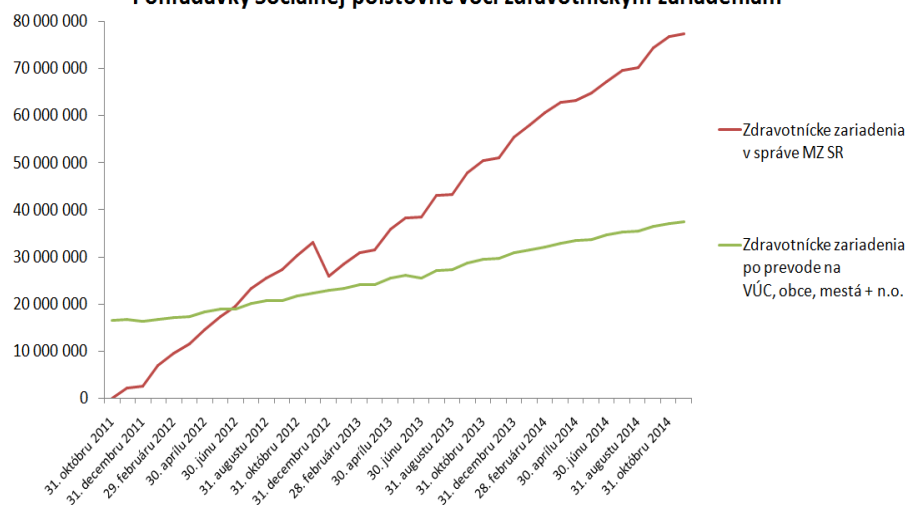
Cena štátu

Celkový objem pohľadávok Sociálnej poisťovne na neuhradenom poistnom voči zdravotníckym zariadeniam dosiahol k 30. 11. 2014 takmer 115 miliónov eur. Tento dlh vzniká, keď inštitúcia neplatí odvody za svojich zamestnancov.

Väčšinu tohto dlhu (77 mil. eur) tvorili štátne nemocnice v správe Ministerstva zdravotníctva, ktoré neplatia odvody za svojich zamestnancov. Zvyšnú tretinu dlhu vytvorili transformované zdravotnícke zariadenia, z ktorých sú však mnohé súčasťou verejnej správy (v správe obcí, miest a VÚC).

www.cenastatu.sk

Pohľadávky Sociálnej poisťovne voči zdravotníckym zariadeniam

Výdavky štátu

Vláda schválila národný program podpory poľnohospodárskych výrobkov a potravín „Značka kvality SK“. Cieľom programu je zvýšiť povedomie spotrebiteľov o kvalitných produktoch slovenského pôvodu s zvýšením konkurencieschopnosti slovenského potravinárskeho priemyslu.

Plánované výdavky na program majú dosiahnuť v roku 2015 výšku 111 114 eur, a v rokoch 2016 a 2017 výšku 123 460 eur. V praxi sa tak ministerstvo pôdohospodárstva rozhodlo týmto programom financovať marketingovú kampaň poľnohospodárskym/potravinárskym firmám z peňazí daňových poplatníkov.

Reklama a zaujatie spotrebiteľa je pritom prirodzenou súčasťou podnikateľského procesu, s ktorým musí každá firma počítať vo svojich nákladoch. Je preto otázne, prečo by mal štát deformovať podnikateľské prostredie a selektívne zvýhodňovať firmy z jedného sektora na úkor ostatných. Na tento benefit sa totiž skladajú aj firmy z priemyslu, obchodu, či služieb, ktorým kvôli vyššiemu daňovému zaťaženiu ostáva menej zdrojov na vlastnú propagáciu, a stávajú sa tak menej konkurencieschopné oproti zahraničiu.

Druhým nedostatkom je skutočnosť, že meranie „úspešnosti“ tohto programu je problematické, ak nie nemožné. Okrem klasického

problému merania pridanej hodnoty reklamy na predajnosť tovarov je ďaleko dôležitejším problémom, čo sa vlastne z pohľadu spotrebiteľa, či ekonomiky zlepšilo. Nakupuje spotrebiteľ kvalitnejšie produkty? Podarilo sa firmám predávajúcim tieto produkty zamestnať viac zamestnancov, bez toho, aby klesol počet zamestnancov firmám pohybujúcim sa na tom istom pracovnom trhu? Ak by aj bolo cieľom dosiahnuť „sebestačnosť“ v produkcii potravín, garantuje táto známka, že potravinu nevyrobil zahraničný vlastník? Otázok je pochopiteľne ďaleko viac.

Jesť správne

Wendy McElroy

Právo na výber jedla je posvätné.

Jedlo malo vždy mierne politický podtón. História nám ukázala armády ničiace úrodu a demografické zmeny ako odpoveď na hladomory. No politická korektnosť nám dnes prostredníctvom bohatých národov diktuje,

čo a koľko môžeme jesť. Prečo? Pre naše vlastné dobro.

Verejná debata sa momentálne točí okolo otázky, či je konkrétne jedlo zdravé alebo nie. No skutočnou otázkou je, „Kto by o tom mal rozhodnúť? Vy alebo niekto iný?“ Obra-

na slobody stravovania sa musí zmeniť na obranu práva ľudí vyjadrovať sa prostredníctvom výberu stravy, ktorá nevyjadruje len ich preferencie ale aj ich úsudok. Jedlo je totiž sebaujadrením - rovnako ako hudba, či literatúra. Ak dovolíme vláde kontrolovať to,

aké chute života nám dovolí prehľtať, potom jej povoluujeme kontrolovať všetko ostatné.

Poeov zákon oživa

Poeov zákon je také internetové porekadlo. Hovorí, že bez znalosti zámeru a pozadia online komentátora je veľmi ťažké rozlíšiť, či vyjadruje extrémny názor alebo extrémizmus satiruje. Rovnako ako správy z posledných dní, ktoré stierajú hranicu medzi realitou a paródiou.

Paródia v tomto prípade nesie rôzne mená, napríklad „Objednávka pizze od Veľkého Brata“, či „Objednávka pizze v roku 2015“. Podstata: daná pizzeria má prístup k všetkým vašim osobným údajom a môže odmietnuť vašu objednávku, ak je v rozpore s vašimi financiami, zdravotným stavom, či niečím iným. O takejto situácii píše aj Telegraph, ktorý v titulku z 8. decembra uvádza „Automat budúcnosti je tu a vie, kto ste.“

Luce X2 Touch TV je prvý komerčný automat, ktorý využíva technológiu rozpoznávania tváre za účelom ukladania dát a komunikácie so zákazníkmi. Takéto predajné automaty sú výhodné pre predajcov aj pre zákazníkov. Zákazníci si totiž môžu (dobrovoľne) uložiť svoje preferencie a stroj môže takýmto spôsobom pravidelne dopĺňať tie zásoby, o ktoré je záujem. Predávajúci tak teoreticky môže nahradiť drahých zamestnancov a prevádzky jednoduchými strojmi. Ale Telegraph vo svojom článku rieši aj prípadné nedostatky. Luce X2 „by mohol odmietnuť predaj určitého produktu na základe veku kupujúceho, zdravotného záznamu, či stravovacích návykov.“ To znamená, že sladkosti by mohli byť zamietnuté zákazníkom, ktorí trpia obezitou, limonády zasa školákom. Navyše, keďže takéto automat pracuje s údajmi uloženými na cloud serveroch, jednoducho prejsť k inému automatu nemusí kupujúcemu poskytnúť anonymitu, ktorá by mu umožnila prístup.

Takéto vyhliadky na sociálnu kontrolu môžu pre niektorých znieť paranoidne. No regulácie potravín sa stávajú takými dotieravými a bláznivými, že takmer parodujú samé seba. Nepopulárny program školských obedov z dielne Michelle Obama má za výsledok deti, ktoré naprieč celou Amerikou živia odpadkové koše plnými táckami jedla, ktorého

sa ani nedotkli. Nedávne zákony ohľadom značenia potravín núti predavačov - od reštaurácií po popcorn stánkarov v kinách - zobrazovať informácie o kalorickom obsahu ich jedál, ktoré si samozrejme takmer nikto neprečíta. Napriek tomu, tento zákon dvíha ceny fastfoodov, ktoré tak prichádzajú o zákazníkov, čo ale môže byť skutočný účel hore zmienených právnych predpisov.

Regulácia potravín prechádza vďaka absurdným, no mnohými akceptovaným zdravotným dôvodom. Označovanie tohoto problému za „zdravotný“ totiž dáva vláde veľkú výhodu.

Jedlo znamená oveľa viac než len zdravotnú záležitosť

Štát používa dva základné argumenty na ohajobu nenápadného manažovania toho, čo ľudia jedia. Prvým je, že zákony podnecujú ľudí vyberať si zdravé jedlá. Tento argument teda predpokladá, že politicky motivovaní úradníci vedia najlepšie, čo je pre ľudí dobré, dokonca lepšie než ľudia samotní. Druhým argumentom je, že nezdravé voľby jedál zaťažujú sociálny zdravotný systém. No a potom, čo štát „odbreaní“ ľudí od zodpovednosti za ich vlastnú lekársku údržbu, využíva ich závislosť ako zámienku na sociálnu kontrolu. A aj keď je veľmi dôležité spomenúť oba tieto argumenty, často pritom ignorujeme jeden rovnako zásadný bod.

Jedlo nie je iba záležitosťou zdravia, či produkt nevyhnutný na udržanie pri živote. Je to jeden z najdôležitejších spôsobov sebavyjadrenia v rámci kultúry, národnosti, náboženstva, psychológie, rodinnej histórie, či rýdzej preferencie. Voľba toho, čo budeme jesť je osobnou záležitosťou, definuje našu identitu rovnako podstatne ako naše oblečenie, či hudba.

Jedlo je základným prvkom dedenia kultúry a národnosti. Od maďarského gulášu po taliansku klobásu, od indického kari po falafel - jedlo vyjadruje bohaté rodinné dedičstvo. Recepty a techniky sa dedia z jednej generácie na druhú spôsobom, ktorý zachováva rodinnú väzbu a kultúru ako takú.

Jedlo je tiež kultúrny veľvyslanec, cez ktorého rôznorodé skupiny navzájom oceňujú svoju a cudziu národnosť. Ľudia, ktorí síce

nikdy nepočuli čínsku hudbu, dokážu vymenovať hoc aj tucet obľúbených čínskych jedál. Muž, ktorý sa nikdy neučil španielčinu možno dokáže uvariť pescado a la talla s rovnakými ingredienciami ako žena v Acapulcu. Párik po návrate z výletu po Nemecku bude snívať o spaetzle a knackwurst. Táto schopnosť oceniť kultúru toho druhého vzniká prirodzene, bez dotovania, či štátom nariadenej tolerance - práve naopak, zákony narúšajú záujem ľudí o cudzie kuchyne.

Jedlo môže byť aj morálnou voľbou - vegetariáni a vegáni budú iste súhlasiť. Môže byť súčasťou náboženskej doktríny - potvrdia to mnohí ortodoxní Židia. Môže byť aj súčasťou rituálu - ako moriak na Deň vďakyvzdania, ryba na Vianoce, či sladkosti počas Halloweenu. Ba môže byť aj politickým vyjadrením ako potvrdia tí, čo uprednostňujú surové mlieko.

Jedlo ako psychologická záležitosť sa nazýva „láska“. Matka pripravuje svojmu synovi jeho obľúbené jedlo, či tortu na oslavu narodenín. Snúbenec žiada o ruku počas romantickú večeru s dobrým vínom. Žena si lieči zlomené srdce vyjedaním krabic zmrzlín. Sused vyjadri sústrasť nad úmrtím v rodine, tým že uvarí domáce casserole. Dokonca aj po pohrebe je na stoloch kopa jedla. Nachádza sa aj na festivaloch a počas Super Bowlu je strategicky umiestnená medzi televíziou a sedačkou.

Digestív

Rozmanitosť jedla, ktorá prekypuje v supermarketoch, je niečo, čím sa treba chváliť pretože zobrazuje nie len finančnú prosperitu ale aj kultúrne bohatstvo. Ukazuje aj škálu možností, ktorými disponujeme v našej bohatej spoločnosti.

Nezáleží ani tak na tom, že dotácie, dane a regulácie už stihli narušiť, čo sa v obchodoch nachádza a koľko za to platíme. Keď sa ale vláda snaží diktovať, čo môžeme jesť, či akým spôsobom to budeme jesť, tak manipuluje s naším dedičstvom, našou národnosťou, psychológiou a našimi náboženskými a politickými rozhodnutiami. Právo výberu jedla, ktoré vkladáme do úst je totiž rovnako dôležité ako právo na kontrolu slov, ktoré z našich úst vyjdú.

Vládne zásahy do výberu jedla často vnímame zhovievavo, pretože sú spájané so zdravím. Ale regulácia potravín môže reprezentovať čokoľvek, len nie zhovievavosť. Vláda sa nielenže snaží definovať kto a čo sme, no snaží sa nás presvedčiť, že toto popieranie slobody je vlastne len „pre naše vlastné dobro“. Ak je pravda, že sme to, čo jeme, potom zákony o jedle nie sú nič viac než pokus kontrolovať našu identitu.

Preklad: Stanislava Dovhunová

Originál zverejnený 6. januára 2015 na The Freeman.

iness.sk, 12.1.2015

d'akujeme sme.sk

Radi by sme vám dali do pozornosti jednoduchú možnosť ako môžete **podporiť aktivity INESS**, medzi ktoré patrí napríklad aj projekt **Plytvanie štátu** či vydávanie mesačníka **Market Finesse**.

Môžete tak urobiť zo svojho domova či kancelárie jednoducho cez darovací portál dakujeme.sme.sk. Postup je veľmi jednoduchý a časovo nenáročný.

Priamy link je uvedený nižšie. Za vašu podporu, bez ktorej by naše aktivity nebolo možné realizovať, vám vopred ďakujeme!

<http://dakujeme.sme.sk/organizacia/33/iness-institut-ekonomickych-a-spolocenskych-analyz>

Plytvanie

Ministerstvo obrany sa rozhodlo obstaráť deväť súprav merača počasia, anemometra, odolného tabletu s príslušenstvom a balistický softvér, ktorý vypočíta dráhu letu guľky. Súťažilo sa cez anonymnú elektronickú aukciu, no podmienky boli také špecifické, že sa prihlásila iba spoločnosť Pyra.

Cena za 9 súprav pre ostreľovačov sa pri jednom účastníkovi súťaže vyšplhala na 68 tisíc eur. Týždenník Plus 7 dní našiel na internete priamo od výrobcu obstarávané predmety podstatne lacnejšie, ako nakupovalo mini-

sterstvo s maržou od Pyry. Merač počasia, ktorý kupuje rezort obrany za 894 eur, americký výrobca ponúka za 562 eur (vrátane slovenskej DPH).

Osobný odolný počítač, od Pyry za 4 968 eur, stojí na webe s DPH 2 160 eur. Zákazka tak bola podľa týždenníka Plus 7 dní predražená o 35-tisíc eur. Ministerstvo obrany sa ohradilo, že v cenách týždenníka neuvádzal cenu cla a poštovného. Tie by však podľa informácií týždenníka stáli necelých 1 000 eur.

Nie je cena ako cena

Martin Vlachynský

Ceny palív na čerpacích staniciach padajú, ale motoristi sú naďalej v strehu a porovnávajú ich so susednými krajinami.

Vskutku, aktuálne sú ceny benzínu a nafty aj po odrátaní DPH a spotrebnej dane u nás najvyššie (najvyššia je aj spotrebná daň na benzín). Úvahy o karteli zanechám mimo obzor tohto článku (ak sa vám ráči trochu kritiky „ochrany“ trhu, skúste tento starší článok). Ono to v podstate ani nehrá rolu – aj pre kartel platia trhové zákony rovnako a nadstrelená cena odoženie zákazníkov (do iných štátov, k iným palivám, alebo k menej častému jazdeniu) rovnako pri karteli, ako bez neho, navyše udržať dohodu v karteli je takmer nemožné (OPEC by vedel rozprávať).

Zastavme sa nad otázkou, či rozdielna cena identickej komodity (naviac ľahko prepraviťnej) medzi dvoma štátmi signalizuje nejaký zádrhel. Nie, nesignalizuje.

Už prvá úvaha je chybná. Benzín môže byť homogénna komodita, ale načapovaný benzín vo Viedni, v Bratislave a v Medzilaborciach sú tri odlišné služby. Verejnosť často vychádza z mylnej úvahy, že trhová cena je tvorená nákladmi. Tak tomu však nie je – cena je tvorená priebežným procesom

stretania dopytu a ponuky, pričom na oboch stranách stoja (pre externého pozorovateľa) zložité kalkuly. Vytvoríť Picassov obraz stálo farby a plátno v rádoch pár dolárov, ale predáva sa za milióny.

Čo môže byť týchto kalkulácií obsahom? Áno, aj rôzne nákladové položky (samotné palivo, mzdy, environmentálne regulácie, poplatky za skladovanie štátnych rezerv). Ale aj trhové faktory – napríklad hustota siete čerpacích staníc (na Slovensku je zhruba 700-800 verejných ČS, kým v Rakúsku 2575 (rok 2011) a v Česku dokonca 3745 plus ďalších viac ako 3000 neverejných). Alebo rozdielna hustota automobilov (337 automobilov na 1000 Slovákov, 530 na 1000 Rakúšanov), množstvo najazdených kilometrov, hustota tranzitu (s hladnými kamionistami kupujúci-

mi chipsy s vysokou maržou) a tak ďalej a tak ďalej.

Rozdielna bude aj kapitálová vybavenosť a trhové očakávania. Napríklad v Rakúsku už v roku 2011 bolo 16% ČS samoobslužných (teda bez personálu a doplnkových služieb), u nás sa dodnes rátať na kusy, ak vôbec. V neposlednom rade nezabúdajme ani na rozdielne očakávania investorov. Ťažko môžeme čakať, že investor bude chcieť identickú návratnosť z investovaného kapitálu v Rakúsku a na Slovensku. Nakoniec, ani v samotnom Rakúsku nie sú ceny palív zďaleka identické. Ľahko si to všimol každý, kto tankoval na diaľnici aj v dedine.

„Správnu cenu“ nevie nikto. Jej uhádnutie je jedným z cieľov podnikateľského snaženia, niektorí sa trafia lepšie niektorí horšie. Ak sa nám zdá, že ceny sú nejaké vysoké, tak v prvom rade sa treba pozrieť, či štát kladie nejaké prekážky na vstup do odvetvia (licencie, obrovské zábezpeky, povinné členstvo v komorách a združeniach a pod.). Ak nie – tak už nám ostáva len pustiť sa do podnikania s lepšou cenou a zbohatnúť!

Aktuality.sk, 15.1.2015

Švajčiarsky frank môže poškodiť export, ale nie ekonomiku

Tomáš Forgáč

Médiá a švajčiarski exportéri nespočetnekrát poukázali na to, ako posilnený Frank ublíži exportu a tým údajne aj celej ekonomike. Tvrdia, že Švajčiarsko je „exportná“ ekonomika, silná mena predražuje výrobu a keď export klesá, ľudia prichádzajú o prácu v príslušných sektoroch. Nezamestnanosť ide hore a ekonomika dole.

Čo v týchto argumentoch chýba je druhá strana obchodnej bilancie – dovoz. Keď bola hodnota príjmov a úspor Švajčiarov umelo znížená monetárnou intervenciou, predražovalo to tovary a služby zo zahraničia. Vďaka silnejšiemu Franku si teraz môžu dovoliť na-

kupovať viac spoza hraníc, vďaka čomu sú celkovo bohatší. Zároveň môžu časť ušetrených peňazí nasmerovať do nákupov domácej výroby a čiastočne tak vykompenzovať exportérov za straty príjmov spôsobených zdražením ich produktov.

Obchod je výmena tovarov a služieb rovnakého ocenenia, ale väčšej hodnoty pre zúčastnených. Obe strany sa vzdávajú niečoho, aby dostali niečo iné hneď (v barte-rovom obchode) alebo neskôr (pri použití prostriedku výmeny – peňazí). Neexistuje rozdiel v trhovom mechanizme domáceho a zahraničného obchodu. Akékoľvek rozdie-

ly sú arbitrárne vytvorené byrokratickými a monetárnymi bariérami postavenými vládami. Dlhodobu nedáva zmysel pre osobu alebo skupinu osôb (národ) udržiavať obchodný prebytok. Môže to dávať zmysel dočasne ak sa vedome rozhodnú zvýšiť svoju zásobu hotovosti, ale v prípade Švajčiarov za nich toto rozhodnutie spravila centrálna banka. Vyvážali tak skutočne produkty a často menili za „papierové“ aktíva s otáznou hodnotou. Keď konečne Švajčiarska vláda zrušila kurzový strop, iba napravila vlastnú chybu a umožnila vyrovnanie obchodnej bilancie do prirodzenej a žiadúcej rovnováhy.

V krátkodobom horizonte exportný sektor utrpí vyššími cenami svojej produkcie, ale vďaka vyššej hodnote meny môžu zamestnanci znížiť svoje nominálne príjmy bez toho, aby si znížili životný štandard. Niektoré pracovné miesta možno zaniknú, ale iné vzniknú v sektoroch smerovaných na domácu spotrebu a dovoz. Obchodná bilancia sa posunie a švajčiarska spoločnosť bude vo výsledku bohatšia.

Nakoniec exportéri nájdu spôsoby ako zvýšiť pridanú hodnotu svojich produktov alebo

zvýšiť efektivitu ich výroby, aby boli konkurencieschopné. Západné Nemecko sa stalo najväčším exportérom s jednou z najsilnejších mien na svete. Počas dekády pred za-

čiatkom monetárnej vojny zvýšili krajiny ako Švajčiarsko, Singapur, Nový Zéland alebo Austrália súčasne hodnoty svojich mien aj exportov o desiatky percent.

Skutočný problém nie je silný Frank, ale to, že v politike a médiách má skupina, ktorá trpí omnoho silnejší hlas ako tá, ktorá rovnako získava.

Autor je spolupracovník INESS
iness.sk, 22.1.2015

My vieme, čo je pre vás dobré

Daniel Kurtzman/INESS

Rastúca miera obezity, vysoký krvný tlak, cukrovka. Verejné orgány bijú na poplach a všakovakí aktivisti žiadajú štát, aby zasiahol. V záujme verejného dobra. Napríklad odstránením ponuky, vid' neúspešný pokus poslankyne Zmajkovičovej na reguláciu školských bufetov.

V INESSe zastávame názor, že k slobode jednotlivca patrí aj zodpovednosť za vlastné zdravie. Zodpovednosť znamená niesť následky za vlastné konanie. Nemal by to teda byť štát, ktorý svojimi politikami nám „zlepšuje“ zdravotný stav. Argumenty podporujúce tento názor nájdete v článku *Ješť správne* na strane 5. Mnohí síce nesúhlasia s radikálnymi opatreniami typu daň z masla, ale aj by podporili mäkké nástroje – ako napríklad zákaz sladkostí pred pokladňou. Mäkký či tvrdý, aj takýto návrh vyjadruje názor, že štát by mal zasahovať do správania jednotlivca – a tento postoj, ako ukazuje história, je pre politikov mimoriadne lákavý na ďalšie a ďalšie zásahy. Aj to je dôvod pre vysokú opatrnosť / odmietanie aj soft zásahov. Pre ilustráciu uvádzame preklad humoristického textu, ktorý ale realisticky popisuje, ako by to mohlo dopadnúť, ak by politici, v snahe chrániť naše zdravie, mali voľné ruky.

Objednanie pizze u Big Brother

Operátor: „Ďakujeme, že ste zavolali do Pizze Hut. Môžete mi dať vaše...“

Zákazník: „Dobrý deň, chcel by som si objednať.“

Operátor: „Môžete mi najprv nadiktovať vaše Národné identifikačné číslo, pane?“

Zákazník: „Moje Národné identifikačné číslo, hneď to bude, vydržte, je 6102049998-45-54610.“

Operátor: „Ďakujem, pán Sheenan. Vidím, že bývate na Meadowland Drive 1742 a vaše telefónne číslo je 494-2366. Číslo do vašej kancelárie v Lincoln Insurance je 745-2302 a číslo na mobilný telefón je 266-2566. Z

ktorého z týchto čísel práve voláte?“

Zákazník: „Hm, som doma. Odkiaľ máte všetky tie informácie?“

Operátor: „Sme pripojení do systému, pane.“

Zákazník: (Povzdych) „No dobre, chcel by som si objednať z vašej špeciálnej ponuky mäsových pizz.“

Operátor: „Nemyslím si, že je to dobrý nápad, pane.“

Zákazník: „Čo tým myslíte?“

Operátor: „Pane, vaše zdravotné záznamy indikujú, že máte veľmi vysoký krvný tlak a extrémne vysoký cholesterol. Váš poskytovateľ štátnej zdravotnej starostlivosti vám

da“, keď to tak nazývate, bude 49,99 dolárov.“

Zákazník: „Dám vám číslo mojej kreditnej karty.“

Operátor: „Je mi ľúto, pane, ale obávam sa, že budete musieť zaplatiť v hotovosti. Na vašej kreditnej karte máte prečerpaný limit.“

Zákazník: „Zbehnem do bankomatu vybrať nejaké peniaze pred tým, než tu bude váš šofér.“

Operátor: „Ani to nepôjde, pane. Váš bežný účet je prečerpaný.“

Zákazník: „Nevadí. Len prineste tie pizze. Budem mať pripravenú hotovosť. Ako dlho vám to bude trvať?“

A Operátor: „Sme v časovom sklze. Bude to trvať asi 45 minút. Ak sa ponáhľate, mohli by ste si ich vyzdvihnúť cestou, keď si pôjdete po hotovosť, ale niesť pizze na motocykli môže byť trochu nepraktické.“

Zákazník: „Ako dopekla viete, že chodím na motorke?“

Operátor: „V systéme píše, že vám odobrali auto pre zmeškané platby za lízing. Ale váš Harley je už splatený, tak som usúdil, že ho používate.“

Zákazník: „@#%/\$@&?!“

Operátor: „Mali by ste si dávať pozor na jazyk, pane. V júli 2006 ste už raz boli usvedčený za nadávanie policajtovi.“

Zákazník: (Bez slov)

Operátor: „Budete si priať ešte niečo, pane?“

Zákazník: „Nie, nič. A vlastne áno, nezabudnite na dva litre koly zadarmo, na ktoré mám podľa vašej reklamy nárok.“

Operátor: „Prepáčte, pane, ale vylučovacia klauzula nám nedovoľuje ponúkať diabetikom nápoj zadarmo.“

Prelomené z Political Humor na About.com.
Pre INESS preložila Daniela Potočnáková.

iness.sk, 17.1.2015

nedovolí taký nezdravý výber.“

Zákazník: „Dočerta. Čo mi potom odporúčate?“

Operátor: „Mohli by ste skúsiť našu nízkotučnú pizzu so sójou a jogurtom. Som si istý, že vám bude chutiť.“

Zákazník: „Prečo si myslíte, že by mi niečo také mohlo chutiť?“

Operátor: „Minulý týždeň ste si v miestnej knižnici pozerali recepty pre labučníkov sóje. Preto som vám to navrhol.“

Zákazník: „Dobre, dobre. Dajte mi z nich teda dve rodinné. Koľko budem škodný?“

Operátor: „Dve rodinné pizze budú pre vás, vašu manželku a štyri deti až-až. Vaša „sko-

Vláda schválila

140 – 144 Rokovanie vlády SR

Návrh zákona o kontrole výkonu niektorých rozhodnutí technickými prostriedkami a o zmene a doplnení niektorých zákonov (7.1.2015) – Návrh zákona zavádza možnosť premeny zvyšku trestu odňatia slobody na trest domáceho väzenia. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 125 468 eur, v roku 2016 vo výške 4 169 637 eur a v roku 2017 vo výške 4 167 037 eur.

Návrh zákona, ktorým sa mení zákon o zdravotnom poistení a o zmene zákona o poisťovníctve a o zmene niektorých zákonov (7.1.2015) – Upravujú sa povinnosti jednotlivých subjektov zdravotnej starostlivosti poskytovať údaje Národnému centru zdravotníckych informácií. Zvýšené výdavky budú zabezpečené formou príspevku zdravotných poisťovní na správu národného zdravotníckeho informačného systému, ktorý sa zvyšuje z 0,27 % zo základu na jej určenie na 0,41% zo základu na jej určenie. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 5 252 000 eur, v roku 2016 vo výške 5 311 000 eur a v roku 2017 vo výške 5 616 000 eur.

Návrh zákona, ktorým sa mení zákon o investičnej pomoci a o zmene niektorých zákonov a ktorým sa mení zákon o dani z príjmov (7.1.2015) – Návrh zákona obsahuje legislatívno-technické zmeny a doplnenia súvisiace s nariadením (EÚ) č. 651/2014, ako aj zmeny spočívajúce v zrýchlení procesu schvaľovania investičnej pomoci. Návrh bude mať pozitívne aj negatívne vplyvy na rozpočet verejnej správy.

Akčný plán na roky 2015 – 2017 k Stratégii rozvoja kultúry SR na roky 2014 – 2020 (7.1.2015) – Akčný plán obsahuje 59 konkrétnych úloh s určenými termínmi, zodpovednosťou aj merateľnými ukazovateľmi a návrhmi možných zdrojov financovania, vrátane eurofondov. Celkové výdavky na obdobie rokov 2015 až 2017 sú vo výške 73 600 504 eur. Spolufinancovanie zo štátneho rozpočtu bude vo výške 11 331 075 eur.

Koncepcia starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru do roku 2020 (7.1.2015) – Cieľom je vybudovať informačný systém pre inventarizáciu, zber a digitalizáciu kultúrnych objektov tradičnej ľudovej kultúry, dokumentovať a archivovať tradičné remeslá a pod.. Celkový dopad týchto opatrení na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v rokoch 2015 až 2017 každý rok vo výške 175 200 eur.

Návrh zákona o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene niektorých zákonov (9.1.2015) – Cieľom zavedenia duálneho vzdelávania je umožniť zamestnávateľom aktívne sa podieľať na odbornej príprave žiakov s cieľom vychovať si odborne pripravených zamestnancov. Výška paušálnej da-

ňovej úľavy je navrhnutá na úrovni 1 600 eur ročne na žiaka, ktorý sa vzdeláva u zamestnávateľa 200 až 400 hodín ročne a 3 200 eur ročne na žiaka, ktorý sa vzdeláva u zamestnávateľa nad 400 hodín ročne. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 1 769 155 eur, v roku 2016 vo výške 5 571 296 eur, v roku 2017 vo výške 7 670 498 eur a v roku 2018 vo výške 11 126 221 eur.

Návrh na uzavretie Dohody o spolupráci medzi vládou SR a vládou Spojených štátov mexických v oblasti školstva, mládeže, športu a kultúry (14.1.2015) – Dohoda svojím obsahom deklaruje záujem oboch zmluvných strán o spoluprácu kultúrnych, vzdelávacích inštitúcií, výmenu odborníkov, informácií a skúseností v relevantných oblastiach. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, celková suma výdavkov na rozpočet verejnej správy predstavuje každoročne 19 140 eur.

Návrh Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov (14.1.2015) – Vytvorí sa Centrum lepšej regulácie s úlohou hodnotiť dopady regulácií na malé a stredné podniky. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 1 782 037 eur, v roku 2016 vo výške 1 913 472 eur, v roku 2017 vo výške 1 687 337 eur a v roku 2018 vo výške 1 715 158 eur.

Zameranie bilaterálnej rozvojovej spolupráce SR na rok 2015 (14.1.2015) – SR vstupuje do roku 2015 s novými programami a nástrojmi (Start-upy, Centrum na odovzdávanie skúseností z integrácie a reforiem, finančné príspevky zastupiteľským úradom SR). Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 15 833 508 eur, v roku 2016 vo výške 15 295 141 eur a v roku 2017 vo výške 15 000 712 eur.

Program spolupráce Dunajský nadnárodný program 2014-2020 (21.1.2015) – Dunajský nadnárodný program 2014 – 2020 má za úlohu podporovať realizáciu projektov zameraných na rozvoj sociálneho rozmeru inovácií, zlepšovanie sociálnych služieb, predchádzanie povodňových rizík, zvýšenie energetickej efektívnosti, atď.. Národné spolufinancovanie technickej pomoci predstavuje 267 696,86 eur.

Návrh nariadenia vlády SR, ktorým sa mení nariadenie vlády SR o podmienkach poskytovania podpory v poľnohospodárstve formou prechodných vnútroštátnych platieb (21.1.2015) – Návrh upravuje podmienky a kritériá možnosti poskytovať podpory v poľnohospodárstve formou prechodných vnútroštátnych platieb, ktorými sú doplnková vnútroštátna platba na plochu, doplnková vnútroštátna platba na chmeľ a doplnková vnútroštátna platba na dobytie jednotky.

Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 19 083 631 eur, v roku 2016 vo výške 19 057 985 eur a v roku 2017 vo výške 19 031 811 eur.

Návrh projektu verejno-súkromného partnerstva: realizácia úsekov diaľnice D4 Jarovce – Rača a rýchlostnej cesty R7 Bratislava Prievoz – Holice (21.1.2015) – Cieľom materiálu je pred začatím verejného obstarávania podať informáciu o projekte verejno-súkromného partnerstva so zohľadnením výsledkov štúdie uskutočniteľnosti a so stanoviskom MF SR k tomuto projektu. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 386 978 633 eur, v roku 2016 vo výške 7 943 122 eur, v roku 2017 vo výške 6 851 122 eur a v roku 2018 vo výške 6 371 122 eur.

Návrh na vyčlenenie príspevku Ozbrojených síl SR do okamžitých záloh pre operáciu EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine od 1. februára 2015 do 31. decembra 2015 (28.1.2015) – V predložennom materiáli sa navrhuje vláde SR schváliť opätovné vyčlenenie príspevku Ozbrojených síl SR do okamžitých záloh pre operáciu EUFOR ALTHEA a to vo forme mechanizovanej rotiny v počte do 125 profesionálnych vojakov na dobu pohotovosti od 1. februára 2015 do 31. decembra 2015. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 vo výške 545 621 eur.

Návrh na realizáciu opatrení finančného, ekonomického a sociálneho balíčka vlády SR v železničnej osobnej doprave – dochádzka do zamestnania (28.1.2015) – Cieľom návrhu je úprava cestovného pre cestujúcich v železničnej osobnej doprave dochádzajúcich do zamestnania s využitím časových predplatných cestovných lístkov týždenných alebo mesačných formou zľavy vo výške 50% obvyčajného cestovného. Celkový vplyv na rozpočet verejnej správy bude negatívny, v roku 2015 sa predpokladá vo výške 1,350 mil. eur.

Návrh zákona, ktorým sa dopĺňa zákon o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene niektorých zákonov a ktorým sa dopĺňajú niektoré zákony (28.1.2015) – Návrh zákona umožňuje sporiteľom v II. pilieri prehodnotiť svoje rozhodnutie a vystúpiť z tohto systému ako aj do neho vstúpiť v období od 15. marca 2015 do 15. júna 2015. Vplyv na rozpočet verejnej správy nie je možné odhadnúť, pretože nie je možné odhadnúť počet sporiteľov, ktorí vystúpia zo systému starobného dôchodkového sporenia a ktorí vstúpia do systému starobného dôchodkového sporenia.

Online rozhovor: otázky a odpovede o II. pilieri

Radovan Ďurana

Radovan Ďurana odpovedal na otázky o II. pilieri v online rozhovore na pravda.sk.

Otázky sú prebraté v originálnom znení.

Ján - Prajem pekný deň, ako to je s II. pilierom? Naozaj by malo z neho vystúpiť až 1 milión občanov, ako hovoril premiér Fico?

(26.01.2015 10:01)

Dobrý deň, otvorenie II. piliera je politické rozhodnutie, nie ekonomické. Výhodnosť II. piliera sa z pohľadu sporiteľov nedá hodnotiť zovšeobecnením. Prvý pilier, ako uviedol štátny tajomník Burian, sa bude musieť korigovať.

Luba Šestakova - pan. Durana, v princípe je II. pilier nevyhodný pre každého. Uvediem dôvody 1. Peniaze, ktoré sú vložené na účet sú hneď znížené o manipulačný, či udržiavací poplatok, či ako sa to volá - čiže vkladateľ má v duchu pravidiel hneď istotu, že jeho konečná suma bude nižšia ako vložená a za 2. Vyvoj ekonomiky je založený na inflácii, čo v podstate znamená dlhodobé znižovanie hodnoty peňazí. II. pilier nie je schopný tento trend nijako kompenzovať, čiže v reálnom vnímaní každý, či chudobný alebo bohatý prispievateľ v konečnom dôsledku vkladá svoje peniaze do čiernej diery. Preto potom je nutné tento pilier obhajovať. Nebolo by jednoduchšie si svoje peniaze odkladať do banky, kde sa aspoň ako tak zhodnotia urokmi a celý II. pilier ako systém, ktorý okraďa sporiteľov zrušiť?

(26.01.2015 10:03)

Bol by som rád, keby existovala diskusia o dobrovoľnom vystúpení z II. piliera bez nutnosti návratu do I. piliera. Bohužiaľ, taká diskusia dnes neexistuje a napr. p. Filko nepovažuje úspory sporiteľov za súkromné, ale verejné zdroje.

tereza - Pravda dnes napísala o tom, že peniaze v II. pilieri po začatí vyplácania stratia hodnotu kvôli inflácii. Je to naozaj tak?

(26.01.2015 10:06)

Štát a centrálna banka znižujú hodnotu peňazí. Úspory vo vankúši preto strácajú kúpnu silu, inflácia je forma dane, ktorú musia platiť všetci sporitelia /nielen v II. pilieri/. Na druhej strane ekonomický rast umožňuje za dobrých podmienok zhodnotiť úspory viac, ako je miera inflácie, a teda sporiteľ môže mať na konci sporenia viac. Istotu vám ale nedá nik.

Tomáš - Dobrý deň, mám 33 rokov od akého hrubého príjmu sa oplatí zostať v II. pilieri.

Ďakujem

(26.01.2015 10:11)

Dobrý deň, žiadna fixná hranica neexistuje. Kto má nízke príjmy, bude mať nízky dôchodok aj z prvého, aj z druhého piliera. Prvý

pilier predstavuje okolo 84% odvodov, druhý dnes len 16%. Z čísel je jasné, že aj prípadný tretinový pokles II. piliera z človeka chudáka neurobí (ale zároveň má šancu na vyšší dôchodok pri úspešnom zhodnocovaní)

Zákon ale obsahuje pravidlo solidarizácie - ľuďom s vyššími príjmami dôchodok z I.P. znižuje a presúva nároky ľuďom s nižšími príjmami. Finančná výhodnosť (treba posudzovať ale aj iné faktory) je teda vyššia pri nízkych príjmoch - nad minimálnou mzdou. Bohužiaľ vláda vytvára predstavu, že vie spočítať výhodnosť pre ľudí. Je to nezmysel, ktorý manipuluje očakávania sporiteľov. Tento výpočet je totiž postavený na predpoklade, že štát môže donekonečna dotovať stratový prvý pilier...

Jana Binčíková - Dobrý deň pán Ďuran,

mám 43 rokov, do druhého piliera prispievam 8 rokov. Priemerný plat je cca 700 eur. Do dôchodku ďaleko. Rada by som poznala Váš názor, či v tomto prípade zostať a či vystúpiť z druhého piliera. Za odpoveď vopred ďakujem!!! S pozdravom J.Binčíková.

(26.01.2015 10:17)

Dobrý deň. Vláda nám nesmierne komplikuje život, lebo odmieta priznať, že sporitelia majú nespravodlivo krátený dôchodok z I. piliera. V skratke to znamená, že štát sa tvári, ako keby ste neprispievali do rezervného fondu solidarity. Ak by došlo k tejto úprave, aj finančná výhodnosť (prosté porovnanie ODHADovaných dôchodkov, by vyšlo úplne inak). Dnes kvôli tomu človek s priemernou mzdou dostáva o 10% menej z prvého piliera. I.pilier je stratový, a pokiaľ na Slovensku prudko v horizonte nasledujúcich 20 -30 rokov dlhodobé neklesne miera nezamestnanosti, bude stratový aj naďalej a strata bude rásť. To sa dá riešiť len predĺžovaním veku odchodu do dôchodku alebo znižovaním dôchodkov. Toto riziko sa nedá spočítať a ani vládha ho vo svojej zjednodušenej rovnici nemá. Na druhej strane je tu možnosť dedenia v II. piliera, ktorá je pre mnohých silným argumentom. Na rozdiel od I. piliera, kde vaše odvody sú hneď na druhý deň vyplatené dôchodcom, v II. pilieri sú reálne úspory. Zároveň, ako som písal vo vyššej odpovedi, váha II. piliera je dnes nízka, II. pilier z dôchodcu chudobného človeka spraviť nemôže. To môžu len celoživotne nízke príjmy

Peter H. - Dobry den pan Durana... Akurat mi prisiel vypis z uctu v II: pilieri. Poistovna AXA si stiahla cca 150 eur ako odmenu za dosiahnute vynosy, ktore vlani asi naozaj boli celkom slusne. Mam dve otazky: nikde som sa v tom vypise nedocital, ak je vlastne vyska tej ich odmeny v percentach z vynosov - samozrejme, zobrali si aj všetky ine poplatky za vedenie a spravu uctu. Druhe, je

to vobec spravodlive? Co ak budu vynosy v akciovych fondoch napríklad o rok minusove a ja všetky zhodnotene peniaze stratim? Ja ostanem na nule, ale dochodcovska spolocnost si svoj zisk „uliala“ a nepride on...

(26.01.2015 10:22)

Dobrý deň, II. pilier nie je bez múch, DSS nie sú 100% naklonené spotrebiteľom (informácie by mohli byť zrozumiteľnejšie), a iste by sa dalo dečo pozmeniť. Riziko straty hodnoty úspor je v akciových a indexových fondoch neustále prítomné, a človek ho do istej miery môže obmedziť aktívnym spravovaním. Napríklad, keď indexové fondy dosiahli rast až 16%, tak pravdepodobnosť rovnakého výsledku o rok je nižšia - časť úspor môže sporiteľ presunúť v rámci svojho účtu do dlhopisových fondov. To, že si správcovia fondov berú odmenu pred ukončením sporenia je bežné, ťažko by ste hľadali firmu, ktorá by na svoj zisk čakala 30 rokov...

Jaroslav Boris - O koľko % bude môj dôchodok z I piliera nižší ak zostanem v II pilieri oproti tomu, ak by som bol len v I pilieri (v II pilieri som od r. 2005, mám 46 rokov a celý doterajší čas som bol zamestnaný a budem zamestnaný až do odchodu do dôchodku)

(26.01.2015 10:27)

Dobrý deň. Na to, aby sme mohli spraviť ODHAD vášho dôchodkového príjmu by som potreboval: Aktuálnu hodnotu vašich úspor, v akom fonde spórite, koľko prispievate do druhého piliera, ako bude rásť priemerná mzda na SK, aká bude miera zamestnanosti nasledujúcich 20 rokov. Tieto informácie od vás nechcem, len chcem ilustrovať, že keď niekto tvrdí, že budete mať menej, ako z prvého piliera, tak ten človek sa opiera len o svoje veštecké schopnosti. Porovnávacie výpočty sú postavené na mnohých odhadoch, ich výpovedná hodnota tým stráca. Pre mňa je kľúčová informácia, že už dnes, keď sa starnutie v takej miere neprejavuje, je I.pilier vo veľkej strate.

Dušan Veselý - Dobry deň, existujú pre komerčné poisťovne nejaké záväzné predpisy ako vypočítať doživotnú anuitu z nasporenej sumy? Uvedené prípady v súvislosti s prvými vyplácanými dochodkami ma utvrdzujú s tým, ako keby poisťovne ráтали s tým, že sa každý dožijeme aspoň 90-ky. Tak ako to má byť?

(26.01.2015 10:33)

Dobrý deň, poisťovne musia dostať licenciu NBS, ktorá ale neschvaľuje ich vzorce. Vystavovala by sa totiž riziku, že o anuitu nebude mať záujem žiadna poisťovňa. Poisťovne sú prirodzene opatrené, lebo nevedia poriadne do čoho idú - koľko sa budú dožívať slovinci?(objavia sa nové lieky na rakovinu?). Sú orví sporitelia-dôchodcovia typickí slovinci -

alebo žijú zdravšie? Bude ECB udržiavať úroky furt na nule? (znižuje to dôchodky). Bude vláda každého polroka vstupovať do systému a meniť pravidlá? Poistovne sa obávajú týchto rizík, preto ponúkajú nižšie náhrady. Tu ich nechcem obhajovať, tieto podmienky nastavila súčasná vláda. POistovne sú si zároveň vedomé, že sporiteľ sa k svojim peniazom dostane len cez ne, čo ich tiež nenúti dávať extraštedré ponuky. Inak – doživotné dôchodky sú teraz extrémne nízke po celom vyspelom svete...

monika siváková - Mám 41 rokov v II pilieri som od začiatku jeho vzniku. Zarábam 560 eura čistého, oplatí sa mi ostať v II pilieri a prečo, alebo mám odísť.

(26.01.2015 10:36)

Dobrá deň, bol by som veľmi rád, keby ste túto otázku mohli zaslať ministrovi práce, alebo rovno premiérovi, ako by vám odpovedal. Neexistuje žiadna jednoduchá matematika, ktorá by vám dala odpoveď – čaká vás ešte 25 rokov práce, pritom pred 25 rokmi sme tu mali ešte komunizmus. Neistota je vysoká. Pokiaľ sa vám darí zhodnocovať úspory (nenechali ste ich ležať ladom v dlhopisových fondoch), máte šancu (nie istotu) na slušné zhodnotenie. Čo je však dôležité – váš dôchodkový príjem vám najviac znižuje vláda tým, že vám nechce priznať dôchodok za všetky odvody, ktoré do socpoist odvádiate.

Miroslav Repiský - Dobrá deň, mám 30 rokov priemerný hrubý príjem za rok 2014 som mal 741 eur ešte nie som sporiteľ v II. pilieri čiže moja otázka je či je pre mňa výhodné vstúpiť do II. piliera? Ďakujem

(26.01.2015 10:39)

Dobrá deň. Nepoznám vás, nemôžem odpovedať. Pýtate sa ma na to, čo bude o 40–60 rokov. Odpoveď nepoznám. Rozhodnúť sa musíte najmä podľa očakávaní. Prvý pilier dáva prísľub – že vaše deti budú platiť dosť odvodov na váš dôchodok /nie je to istota/. Druhý pilier sú reálne úspory, ktoré vám patria /ak bude pretrvávajúť rešpekt k vlastníckym právam/. Odporúčam si prečítať aj predchádzajúce odpovede.

ivan - Pán Ďurana, už som sa to pred pár rokmi pýtal p. Kaníka; je možné financovať I. pilier z 50 %, keď vlastne nestačí 100 %. Určite nie je správne, že o chýbajúce peniaze teraz oberáme súčasných dôchodcov. Ako by sa hodnotil demografický vývoj, keby sa zamestnalo súčasných viac ako 350000 nezamestnaných?

(26.01.2015 10:42)

Dobrá deň, súčasných dôchodcov o nič neoberáme, poberajú dôchodky, ktoré im s veľkou pravdepodobnosťou budú ich deti zvädiť. Financovanie výpadku prvého piliera je „zrealizovaním“ budúcich nákladov – o tú sumu bude štát potrebovať menej peňazí v budúcnosti. Ad demogr. vývoj – neviem odpovedať, aký vplyv má zamestnanosť na

mieru pôrodnosti. Je fakt, že nezamestnanosť spôsobuje sociálnemu systému obrovské problémy, ale rýchle riešenie nemáme.

julka - dobrý den

mam 35 rokov a zarabam 1000 euro v číslom, mam ostat v 2. pilieri? som v nom od roku 2006 dakujem pekne za odpoved

(26.01.2015 10:44)

Kto má viac ako 1,25*priemernej mzdy – to mu je dôchodok z prvého piliera krátený – solidárnou daňou. Pre týchto pracujúcich rastie význam II. piliera – pretože odvody do II. piliera nikto nekráti. Príklad: človek, čo zarába 4000€, dostane max 2,3* dôchodok ako človek s priemernou mzdou. Ale do druhého piliera si odvedie 4% z celých 4000€, tam sa mu to nekráti.

Jana Košíková - Mám 50 rokov, hrubý mesačný príjem 800 €, oplatí sa mi vystúpiť z II. piliera?

Nemám si radšej sporiť na dôchodok investovaním do podielových fondov?

Ďakujem

(26.01.2015 10:46)

Dobrá deň, prosím pozrite odpovede vyššie. Tvrdím, že človek sa nesmie spoliehať na príjem z I+II piliera, nad nimi majú kontrolu politici. Treba si sporiť ešte aj po vlastnej čiare.

Tomáš - Dobrá deň, 1. zaujímalo by ma ako je to v prípade dedenia, ak dôchodca nepožiadá o výplatu z II. piliera po odchode na dôchodok a náhodou zomrie tak celú sumu zdedí rodina? 2. ak zoberie čo i len jeden dôchodok, akú sumu by zdedila rodina? Ďakujem

(26.01.2015 10:48)

Dobrá deň, sú dve možnosti – požiadate o doživotný dôchodok (anuitu) – na dedenie je k dispozícii 84 splátok. Ak dôchodca sporiteľ zomrie po 83 splátkach – dediť sa bude len jedna splátka. Ak po prvej, dediť sa bude 83 splátok. Ak sporiteľ nekúpi anuitu – tak na dedenie ostáva celá suma. Sporiteľ má tiež možnosť vyberať si výnos z úspor – stačí požiadať DSSku – v takom prípade sa stále dedí celá suma.

aska - Dôchodky budú podľa vás klesať, predpokladám, že životne minimum bude rásť. Budeme krajinou chudobou?

(26.01.2015 10:50)

Závisí, s kým sa porovnávame. V celosvetovom meradle sú naši dôchodcovia bohatí.

janka - Mam dceru v zahraničí, mala by sa domov vrátiť o niekoľko rokov. Bola chvíľu poistená na Slovensku, tak by mohla vstúpiť do druhého piliera. Je ochotná si za obdobie, keď bude prec, dať do II. piliera dobrovoľne príspevky, potom by jej tam išla normalna výplata. Ma si už teraz platiť dobrovoľne príspevky, aby sa jej niečo zhodnocovalo alebo to stačí, keď príde na Slovensko?

(26.01.2015 10:52)

Dobrá deň. obráťte sa na socpoistovnu. Ale obávam sa, že štát vám nedovolí prispievať do druhého piliera bez toho, aby ste zároveň neplatili do prvého. Inak – dlhšie sporenie v II. pilieri nie je výhodou – kludne môžete sporiť iným spôsobom po vlastnej čiare (podielové fondy, terminované vklady) – tie zdroje budete mať plne k dispozícii – čo vám štát v II. pilieri neumožní...

superb - preco ludom odporucate nebrat si teraz penzie z II. piliera, kedy budu podľa vás lepsie? a co ked to ten dochodca potrebuje?

(26.01.2015 10:53)

Bohužiaľ vláda a parlament odsúdili dôchodcov, ktorí peniaze potrebujú, na prijatie nie atraktívnych ponúk poisťovní. Snažili sme sa presadiť možnosť programového výberu – aby si tí dôchodcovia mohli vybrať hotovosť, ale neúspešne.

peter m. - Ceski ekonomovia pred niecim taky ako je slovensky II. pilier varuju a varovali, prikladom je Marketa Sichterova. Preco vy a Sichterova mate take diametralne rozdielne nezory? Obidvaja ste pravocovi ekonomovia.

(26.01.2015 10:55)

II. pilier nie je ideálne riešenie. s Šichterovou sa zhodujeme v tom, že ideálne je nechať možnosť ľuďom sporiť si po vlastnej čiare bez nutnosti obrovských príspevkov do I. piliera. Rozdiel v dnešnej argumentácii spočíva v tom – že ona hovorí o malom, novom II. pilieri v ČR, kým ja hovorím o súčasnom II. pilieri, kde je viac ako milión sporiteľov a 6mld. eur súkromných zdrojov.

Michal - Dobrá deň pán Ďurana, v diskusiách a vašich vyjadreniach často spomínate ako jednu z možností výplaty úspor z II. piliera sporiteľom Programový výber. Vedeli by ste bližšie špecifikovať parametrické nastavenie programového výberu a jeho realizáciu? A prosím, konkrétne. Veľmi pekne Vám ďakujem.

Michal

(26.01.2015 10:58)

Programový výber bohužiaľ vláda sporiteľom nedopriala (okrem extrémne bohatých sporiteľov). Len v limitovanej podobe ho využijú tí, ktorí si nasporili príliš málo. Proste si svoje úspory vyberú v pravidelných splátkach za 5,7 alebo 10 rokov. Bolo by fajn, keby sporitelia vytvárali tlak na vládu a parlament, aby aj bežní sporitelia mali možnosť dostať sa k úsporám v hotovosti mohli tak riešiť pre nich dôležité potreby.

Slovák - Toto je choré, aby sa stále diskutovalo o výhodách a nevýhodách 2. piliera – prečo sa nesadne spolu dôch. spoločnosti-nár. banka-opozičníci/ale odborníci/-koaličníci/ tiež odborníci/, povedia kto tam má ostať-kto von a tomu sa to oznámi. Ľudia to ani nezaujíma, lebo práve tí čo tam nepatria sa tomu vôbec nerozumejú, mnohí rozumejú iba tej vete čo hovorí Kaník, aby nedovolili ich peni-

aze zobrať Ficovi-tiež by som radšej poslal inak list ako sa uvažuje:kto chce ostať v 2.pilieri nech podpísanú žiadosť vráti do mesiacu v priloženej obálke,tým by sa každý musel zaoberať 2. pilierom aspoň by tomu porozumel a natrvalo by to skončilo,toto stále točenie,je choré-toto sa bude opakovať každých pár rokov lebo keď sa im prepočet urobí kumulovaný a zo soc. poisťovne,keď bude výhodnejší z 1.piliera soc. poisť.tak takto sa bude počet ľudí v 2. pilieri znižovať,až tam ostane tých cca 250000-300000 klientov o ktorých sa aj dnes hovorí.a čo bude s rôznymi réž. nákl. ktoré si za tie roky zoberú od cca 1200000 klientov súkromné dôch. spoločnosti

(26.01.2015 10:59)

Pozrite si, ako títo odborníci odhadovali rast HDP Slovenska v období 2008–2012...

palikexxl - Dobrý deň prajem.

Najlepšie dochodkový systém je žiadny systém, nech sa každý stará sám o seba, ako tomu bolo do 18-19 storočia. Má zmysel sa oň vôbec zaujímať keď každá váda si s ním robí čo chce? Verím, že ho do 10 rokov zrušia. Čo si myslíte vy? Ďakujem

(26.01.2015 11:02)

Joj, to nie je ľahká otázka. Kedysi sa 60ky dožívalo málo ľudí. Štátny dôchodkový systém si vzal na plecia nesmierne ťažkú úlohu – nastaviť systém na 40 rokov práce a 30 rokov poberania dôchodku. 70 rokov je nesmierne veľa.

Gelo - Dobry den, mam pravo ako sporitel vidiet od poisťovne ake umrtnostne tabulky používajú pri výpočte anuit ? Mohla by mi tento údaj poskytnut aj NBS ?

(26.01.2015 11:03)

Neviem – veľmi zaujímavá otázka – pošlite žiadosť na NBS a prosím informujte ma o výsledku.ďakujem

Gozefinne - Sprostredkovalov vylucili s dojednavania zmluv, vraj existuju poradcovia životneho poistenia(na papierí a len podľa zákona), ktorých s i ma a musí platiť len a len klient, na koho sa mam obrátiť o odbornu radu?

(26.01.2015 11:04)

Zoznamy a licencie myslím vydáva NBS. Snáď sú tam aj kontakty.

Anton - Dobry den,

aky dosah bude mať na penzijné fondy DSS „devalvacia“ eura po gréckych voľbách a možný exit grécka z eurozóny...?

(26.01.2015 11:04)

Treba sa pýtať aj konkrétnych DSS, či vlastní grécke dlhopisy...

Peter - Dobrý deň prajem. Otvorenie II. piliera problém nerieši. Problém je v spôsobe nakladania s nasporenými peniazmi.Nemalo by byť viac možností ako nakladať s peniazmi? Alternatívou k zakúpeniu poisťky od poisťovní by mal byť programový výber prípadne aj jednorázový výber. Hlavne ak dôchodca má dôchodok z I. piliera vyšší ako životné minimum a nie je teda odkázaný na soc.dávky štátu

(26.01.2015 11:08)

Plne súhlasím s vašim predpokladom. Poisťovne by mali dostať konkurenciu v podobe – Nie, ďakujem váš produkt sa mi nepáči. To je výber hotovosti. Vytvorilo by to na poisťovne tlak a zároveň by sporitelia mohli riešiť aj veľké potreby /náklady na operácie/, nielen mesačné nákupy.

Chcel by som týmto všetkým čitateľom poďakovať za otázky a dúfam, že moje odpovede im aspoň trochu pomohli objasniť neistotu v rozhodovaní. Pekný deň prajem.

Pravda, 26.1.2015

Dusný stimul pre Duslo

Martin Vlachynský

Investičné stimuly sú ako skrachovaný príbuzný na rodinnom stretnutí. Nikto sa k nemu prehnane nehlási ale všetci akceptujú, že tu musí byť.

Každý ekonóm vám potvrdí, že stimul predstavuje narušenie trhu. Keďže podstatnú časť stimulov predstavujú odpustené dane, zároveň je to také tiché priznanie, že nižšie dane pomáhajú firmám.

Dajme teraz bokom teraz fakt, že stimuly na Slovensku skončia často v rukách „známych firiem“ a pozrime sa na ich ekonomický efekt. Ospravedlnením stimulov býva dosahovanie sociálnych cieľov, najmä znižovanie (či v poslednej dobe, žiaľ, čoraz častejšie udržiavanie) nezamestnanosti v chudobnom regióne.

No je to skutočne tak? Európska komisia pomoc Duslu odobrila, pretože „v šalijskom regióne je vysoká nezamestnanosť a životná úroveň nižšia, ako je priemer Európskej únie“.

To je pravda, Šaľa patrí do regiónu NUTS2 západné Slovensko a ten je, pokiaľ ide o nezamestnanosť, nad priemerom Európskej únie. Iné spraviť ani nemohla, Komisia je len úradník, ktorý preskúma formálnu stránku veci.

Ak však pohľad zaostríme len na Slovensko, už je to hneď inak. Okres Šaľa má v rámci Slovenska výrazne podpriemernú nezamestnanosť (8,37 percenta oproti 12,25

percenta národnému priemeru). Rovnako tak aj všetky susedné okresy, s výnimkou Komárna. Šaľa má dokonca nižšiu mieru nezamestnanosti ako je priemer celej Únie.

Ale kdeže

Nie je to výnimka. Pred dvoma rokmi sme pripravili štúdiu, v ktorej sme analyzovali dáta o investičných stimuloch za roky 2002-2012. Podpora chudobných regiónov? Ale kdeže. Zo 128 stimulov smerovalo len 67 do okresov s nadpriemernou nezamestnanosťou.

Ešte väčší nepomer bol v iných ukazovateľoch. Bohatšie regióny dostali stimuly v objeme vyše 950 miliónov eur, kým chudobnejšie len 430 miliónov eur. V okresoch s podpriemernou nezamestnanosťou sa cez stimuly naplánovalo 29 339 nových pracovných miest, kým v tých s nadpriemernou nezamestnanosťou len 16 007.

Zbližovanie regiónov nenastalo. Päť okresov s najvyššou nezamestnanosťou v roku 2002 sa spoľahlivo drží na chvoste aj dnes.

Vykopávanie a zakopávanie jám

Aktuálny prípad ukazuje, že ani nekonečné prekopávanie pravidiel na tom veľa nezmenilo. Stimul ide bohatému okresu a dokonca ani nie na vytvorenie, ale len na udržiavanie pracovných miest.

Pritom samotné cieľovanie pracovných miest je z ekonomického pohľadu nepodstatné. Počet pracovných miest nijakým spôsobom nie je ukazovateľom kvality investície.

Podnikateľská aktivita má vytvárať pridanú hodnotu, teda skombinovaním vstupov s trhovou hodnotou sto eur vytvoriť produkt s trhovou hodnotou 120 eur. Projekt vykopávania a zakopávania jám môže vytvoriť tisíce pracovných miest, ale z pohľadu ekonomiky bude len spotrebúvať vzácne zdroje.

Investičné stimuly sa nedajú vyladiť. Nedajú sa ani obhájiť vytváraním pracovných miest v chudobných regiónoch. Dajú sa len zrušiť.

Náhradou je politicky oveľa náročnejšie, ale o to plodnejšie zlepšenie podnikateľského prostredia. Taká ekonomická fráza, za ktorou sa však skrývajú tisíce premrhaných hodín strávených vyplňaním formulárov, vyššia minimálna mzda v Krompachoch ako v Prahe, roky sa tiahnuce súdne spory, či jedna z najvyšších sadzieb korporátnej dane v stredovýchodnej Európe.

Denník N, 11.1.2015

VI. Seminár rakúskej ekonómie

5-8. marca 2015 v Mojmírovciach pri Nitre

V spolupráci s **Nadáciou Tatra banky** sme pre študentov vysokých škôl pripravili v poradí už šiesty ročník intenzívneho 4 - dňového seminára.

Seminár vám pomôže v hľadaní odpovedí na otázky, ako napríklad:

- Prečo by ekonómovia nemali veriť v jednorožce?
- Kedy sa skončí kríza?
- Akú rolu hrajú centrálné banky vo financovaní štátov?
- Aká je cena štátu?
- Ako pomocou Bitcoinu vytvoriť decentralizované štruktúry?
- Zvyšovanie daní - najlepší liek na deficity?
- Kedy sa minú energetické zdroje?
- Čo je rakúska ekonomická škola?
- Je duševné vlastníctvo skutočne vlastníctvom?

Kto sú naši prednášajúci?

Profesor Michael C. Munger. Ekonóm a bývalý šéf oddelenia politickej vedy na Duke University, kde aj naďalej učí politickú vedu, verejnú politiku a ekonomiu. Zaoberá sa dobrovoľnou výmenou, politickými inštitúciami, či teóriou voľby.

Dr. David Lipka. Je dekanom na School of International Relations and Diplomacy na Anglo-American University v Prahe. Je členom Vedeckej rady medzinárodného doktorského programu Institution, Economics, and Law, Turín, Taliansko.

Juraj Karpíš. Je spoluzakladateľom INESS a členom od jeho vzniku. Zameriava sa na hospodársku a monetárnu politiku, verejné financie a zdravotníctvo. Je autorom pripravovanej knihy Zlé peniaze, publikácie Ekonomický význam zlata ako komodity s monetárnym dopytom, hlavným autorom knihy Zdravý zisk a množstva analýz a článkov.

Radovan Ďurana. Ako spoluzakladajúci člen pôsobí v INESS od začiatku jeho činnosti. Oblasťou jeho záujmu sú verejné financie, dane a odvody, sociálny systém. Pôsobí aj ako fellow francúzskeho Institut de Recherches Economiques et Fiscales (IREF).

Dr. Richard Ďurana. Pracuje v INESS od začiatku jeho činnosti v roku 2006. Venuje sa hospodárskej politike, verejným financiam, duševnému vlastníctvu. Je lektorom na Atlas Leadership Academy v USA.

Martin Vlachynský. V INESS v roku 2012. Zaoberá sa hospodárskou a monetárnou politikou, dňami v eurozóne, energetikou a prírodnými zdrojmi.

JUDr. Matúš Petrík. Po pôsobení ako právnik v komerčnej sfére v súčasnosti pracuje ako bankový právnik. V roku 2002 absol-

by ekonómovia nemali veriť v jednorožce?

Zúčastnite sa na
Seminári rakúskej ekonómie
a dozviete sa to!

Kaštieľ Mojmírovce pri Nitre
5-8. marca 2015
iness.sk/srek

Dr. David Lipka
School of International Relations and Diplomacy
Anglo-American University in Prague

Mike Munger
Professor of Economics
Duke University

SREK
Seminár rakúskej ekonómie

INESS

NADÁCIA
TATRA BANKY

voval Mises University na Mises Institute v Auburn, Alabama. Zaoberá sa metodológiou Rakúskej ekonomickej školy.

Juraj Bednár. Je jedným z najväčších slovenských expertov na internetovú bezpečnosť a kryptografiu. Stratégom vo firme DIGMIA, ktorú rozbehol v roku 2006.

Pavol Lupták. Výkonný riaditeľ spoločnosti Nethemba, ktorá sa zaoberá internetovou bezpečnosťou a súkromím. Je popredným etickým hackerom na Slovensku, spoluzakladateľ bratislavský hackerspace Progressbar.

Ako prebieha seminár?

Intenzívny trojdňový seminár rakúskej ekonomickej školy účastníkov komplexne oboznámi s týmto ekonomickým smerom od jeho metodologických základov, s dôrazom na aplikácie jeho záverov v bežnom živote, investovaní či hospodárskej politike. Účastníci každý deň absolvujú 4 prednášky. Po

každej prednáške budú nasledovať diskusie. Seminár je určený najmä študentom vysokých škôl (najmä 2-5 ročníka, ekonomické zameranie školy nie je podmienkou, ale znalosť ekonomických základov je nevyhnutná). Víťan sú aj ostatní, ktorí majú záujem sa ďalej vzdelávať a poznajú základy ekonómie.

Ako sa prihlásiť?

Vyplniť registračný formulár, ktorý nájdete na stránke

<http://iness.sk/srek>

Vďaka štedrosti Nadácie Tatra banky je cena pre študentov aj tento rok 59 euro

Zahrňa 3 prenocovania vrátane plnej penzie. Absolventi semináru získajú kvalitnú ekonomickú literatúru. Ubytovanie a konferenčné priestory sú zabezpečené v barokovo-klasicistickom kaštieli Mojmírovce neďaleko Nitry.

Hromadná pripomienka posilní ochranu vlastníckych práv

Minuloročná hromadná pripomienka k návrhu zákona o vyvlastňovaní povedie k silnejšej ochrane vlastníckych práv v rámci vyvlastňovacieho konania.

20.1.2015 sa na Ministerstve dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR uskutočnilo rozporové konanie k návrhu zákona o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb. Hromadnú pripomienku verejnosti v auguste minulého roku podporilo vyše 900 občanov. Výsledkom dnešného rokovania so zástupcami signatárov hromadnej pripomienky je, že ministerstvo plne akceptovalo 17 z 28 bodov hromadnej pripomienky. V štyroch bodoch bolo dosiahnuté kompromisné riešenie, na ktorom sa zhodli obe strany. V dvoch bodoch zástupcovia verejnosti uznali argumentáciu zástupcov ministerstva a pripomienku

stiahli. Rozpor nebol odstránený pri piatich bodoch.

Ministerstvo akceptovalo požiadavky, aby všetky účely vyvlastňovania vo verejnom záujme boli vymenované priamo v zákone, nielen prostredníctvom odkazu na osobitné zákony. Súhlasilo aj s tým, aby sa zachovala možnosť, že za vyvlastňovanú nehnuteľnosť nebude poskytnutá iba finančná náhrada, ale aj náhradná nehnuteľnosť. Viaceré z akceptovaných bodov hromadnej pripomienky posilňujú ochranu a procesné práva vlastníkov vyvlastňovaných nehnuteľností a ďalších osôb, ktorých práva sú vyvlastňovaním dotknuté (dostatočne dlhé lehoty pre procesné úkony, garantovanie možnosti uplatňovania ich práv, vylúčenie možnosti náhradného doručovania vyvlastňovanému), a zvyšujú

informovanosť verejnosti o vyvlastňovacom konaní uverejňovaním informácií na úradných tabuliach a webových sídlach obcí.

Ministerstvo neakceptovalo požiadavku na zrušenie zákona o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií, ktorý umožňuje vyvlastňovať v súkromnom, nie verejnom záujme, ako to predpokladá ústava. Rovnako ministerstvo odmietlo požiadavku zrušiť zákony, ktoré upravujú vyvlastňovanie v zrýchlenom režime pri výstavbe diaľnic.

Na rozporovom konaní sa za signatárov hromadnej pripomienky zúčastnili Renáta Minová (Hestia, o.z.), Richard Ďurana (INESS) a Ondrej Dostál (OKS).

Návrh zákona by sa mal dostať na rokovanie vlády vo februári.

Workshop k projektu Rómsky mýtus

INESS zorganizoval dňa 12.1.2015 workshop na podporu projektu Rómsky mýtus. Workshop sa uskutočnil v priestoroch SPOT v Bratislave a zúčastnilo sa ho 20 účastníkov z prostredia mimovládnych organizácií.

Na úvod podujatia Radovan Ďurana oboznámil publikum so základnými proporciami hlavných výdavkov verejných financií.

Ján Dinga účastníkom vysvetlil metodiku štúdie Rómovia a sociálne dávky, ktorá viedla k záverom prezentovaným verejnosti.

Tretia prezentácia patrila Danielovi Škoblovi z Inštitútu pre výskum práce a rodiny, ktorý hovoril o zbere terénnych dát a kvalite rómskych štatistík. Téma úzko súvisela s tvorbou Atlasu rómskych komunít, ktorý bol jedným z hlavných zdrojov publikácie Rómovia

a sociálne dávky.

Následná diskusia sa niesla v duchu rôznych

aspektov riešenia rómskej problematiky a kvality dát, ktoré sú k tomuto problému na Slovensku k dispozícii.

Rómsky mýtus a Cena štátu na Gymnázium Česká

Ján Dinga prednášal dňa 28.1.2015 o Cene štátu a postavení Rómov na Súkromnom gymnázium Česká v Bratislave. Prednášky sa zúčastnilo asi 30 študentov.

PCPE—Prague Conference on Political Economy

Súkromná vysoká škola CEVRO Institut v Prahe vás pozýva na 11. ročník konferencie Prague Conference on Political Economy, ktorá sa uskutoční 17-19. apríla v Prahe.

Hlavní řečníci sú Bill White z BIS a OECD (jeden z mála hayekovských makroekonomov v Európe) a Michael Wohlgemuth z University of Witten/Herdecke, ktorý je prezident Open

Europe Berlín. Zatiaľ nepotvrdení ďalší řečníci sú Brian Simpson (National University in La Jolla, California), Matthew McCaffrey (University of Manchester) a Per Bylund.

Bližšie informácie nájdete na stránke

<http://www.cevroinstitut.cz/en/Section/pcpe/>

INESS tento rok BEZ 2% z dane z príjmu

Radi by sme informovali všetkých podporovateľov našej činnosti, ktorí nám posielajú svoje 2% z dane z príjmu, že tento rok sme sa nestihli zaregistrovať do zoznamu príjemateľov. Svojimi 2% z dane z príjmu budete môcť podporiť naše aktivity opäť o rok.

V prípade, že by ste nás chceli podporiť inou

formou, na [tomto linku](#) nájdete ďalšie možné spôsoby. Ďakujeme.

Pro/Anti Market

PRO MARKET

Google Galt

John Galt je fiktívna postava z knihy Atlas pokrčil plecami, ktorá v príbehu inšpirovala časť podnikateľov v dystopicky popísaných Spojených štátoch na vzburu voči systému.

Systému, v ktorom politici, úradníci, odborári a v neposlednom rade „crony“ kapitalisti (podnikatelia závislí na výhodách vylobovaných spriaznenými politikmi) čoraz pevnejšie uťahujú slučku okolo ich krku reguláciami, zákazmi a „spravodlivým“ podielom daní.

Vzburou nie je násilný odpor, ale „štrajk“. Podnikatelia nasledovali Johna Galtu, opustili továrne a kancelárie a ukázali krajine, aký je život pri absencii podnikateľského ducha, inovácií a zodpovednosti.

V reálnom svete sú firmy väčšinou pragmatickejšie, hoci emócie nie vždy absentujú. Firma pokračuje v činnosti, pokiaľ má ekonomický zmysel preskakovať poľnú hádzané pod nohy. Niekedy si však povie dosť.

Práve to je prípad spoločnosti Google. Vo viacerých štátoch EÚ spoločnosť čelila lobingu miestnych médií. Tie sa sťažovali na to, že služba Google News by im mala platiť za to, že zverejňuje odkazy na ich správy. Inak povedané, rozhodli sa čeliť dlhodobému prepadu príjmov v sektore nie inováciami, ale jednoducho tým, že to skúsia od niekoho vymátať.

Vo Francúzsku Google sklonil hlavu a zriadil v roku 2013 pre médiá 60-miliónový „držhubný“ fond. Trpezlivosť však pretiekla, keď sa Španielsko rozhodlo zaviesť daň za každý link s mediálnym úryvkom, ktorý zobrazia vyhľadávacie služby, teda primárne Google. Odpoveď bola promptná: „Keďže na Google News nezobrazujeme reklamu a nijako priamo nezarábame, takýto systém je pre nás neudržateľný. Od 16. decembra bude služba Google News v Španielsku ukončená.“

Toto spôsobilo v radách španielskych médií taký šok, že prakticky okamžite začali žiadať vládu a EÚ, aby Google nejako zastavili. Je im totiž jasné, že bez Google News im návštevnosť drasticky klesne. Poklesne aj informovanosť sveta o dianí v Španielsku, keďže bude o zložitejšie vyhľadať primárne zdroje (niektorí špekulujú, že v supervolebnom roku 2015 sa toto španielskej vláde

mimoriadne hodí).

Nie je to jediný front na ktorom Google a ďalšie technologické firmy v Európe bojujú. Od otravných „koláčikov zákonov“, ktoré nám zasypávajú obrazovky odklikávacím EU-spamom, až po tie veľké, ako je „právo na zabudnutie“. Po rozhodnutí Európskeho súdneho dvora v roku 2014 sú vyhľadávacie povinné na požiadanie zrušiť indexáciu akejkoľvek zmienky o danej osobe v akejkoľvek podobe (hoci len v komentári pod článkom). Teoreticky by mala byť každá žiadosť posúdená, to je však prirodzene technicky absolútne nemožné. Google tak maže väčšinu (60%) zmienok na požiadanie. Že je toto právo primárne využívané politikmi a kriminalikmi asi netreba zdôrazňovať.

Od mája 2014 Google dostal 185 000 žiadostí a zmažal z indexu 670 000 výsledkov vyhľadávania (t.j. znemožnil dohľadanie daných článkov cez európske verzie vyhľadávacieho Google). EÚ stále nepochopila starú pravdu, že čo je na Internete, je tam už navždy, a že internet sa nerovná Google. Najnovšie dokonca prebieha iniciatíva, aby boli vyhľadávacie povinné zmažat záznamy nielen z európskych, ale aj amerických indexov použitých na zobrazenie výsledkov v Európe.

Tá najväčšia bitka sa ešte len chystá. Európska komisia uvažuje nad núteným rozdelením Googlu na vyhľadávacie a iné služby. Vyhľadávanie je základom, na ktorom Google buduje svoje platené služby a ťažko si predstaví, že akékoľvek nútené rozdelenie akceptuje len tak. Niektorí komentátori odporúčajú, aby Google spravil v Európe to, čo v Číne – jednoducho odišiel. Európanom by tak ostalo využívať americké verzie služieb.

Alebo nás možno zachráni eurokrati a zadotujú európsky vyhľadávateľ. Keď môžu mať v Rusku štátny webový vyhľadávateľ Sputnik, prečo by sme my mali byť horší? Určite by bol sociálne-ekologicky-rasovo-genderovo-spotrebiteľsky korektný.

ANTI MARKET

My nič, my muzikanti!

Známa pesnička: Európu trápia vysoké ceny energií v porovnaní s USA a už aj viacerými ázijskými štátmi. Slovenské firmy trápia najmä vysoké ceny elektriny, ktoré patria k najvyšším v Európe.

Slovenský premiér však posúva horúci zemiac ďalej: „Skôr čakáme, že sa dohodneme na úrovni EÚ na opatreniach a krokoch, ktoré môžu viesť k zníženiu cien elektriny celoplošne v Európe.“ Cenu elektrickej energie nazval „alchýmiou“, aby bolo každému jasné, že je to problém nad silu akejkoľvek národnej vlády. Únia, v mene našich voličov ťa žiadam: vyrieš to!

Je neodškriepiteľná pravda, že Európska únia svojou energetickou politikou (nútený podiel obnoviteľných zdrojov, emisné limity, ekonomicky neefektívne zvyšovanie efektívnosti...) naložila sektoru ťažké bremeno. No národné vlády mali možnosť ako dopady tejto politiky minimalizovať.

Napríklad:

- Rozbehnúť politiku podpory OZE neskôr (ceny technológií by boli nižšie a náklady na dosiahnutie tých istých cieľov tým pádom tiež)

- Nestanoviť v prvých rokoch extrémne vysoké výkupné ceny (10-násobok trhových)

- Nedotovať konkrétne OZE, ale ísť formou aukcií „zelenej“ elektriny

A to je len reakcia na európsku politiku. Slovensko má aj kopec domácich dôvodov, prečo sú ceny elektrickej energie pre firmy vysoké:

- Pokračujúce uhoľné dotácie

- Vysoké prenosové poplatky (Podľa Európskej siete operátorov prenosových elektrických sietí ENTSO-E dokonca v roku 2014 najvyššie v Európe!)

- Ekonomicky nezmyselné vyradenie V1 (strata výroby + predčasné náklady na likvidáciu)

- Silná regulácia trhu, cenová dokonca aj na úrovni malých a stredných podnikov, čo núti dodávateľov snažiť sa zvyšovať maržu v neregulovanom sektore a bráni rozvoju trhu, napríklad v podobe nových produktov

- Snaha vyčerpať z energo podnikov čo najviac dividend (superdividendy) ovplyvňuje finančné plány (menej investícií v budúcnosti)

Určite by sa dali nájsť aj ďalšie dôvody. Aj toto však stačí na krátke konštatovanie: Moc ovplyvniť ceny elektriny má vláda plne vo svojich rukách.

Článok zverejnený na [Energie-portal.sk](#) 15.1.2015.

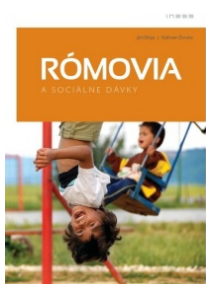
INESS Publikácie & Policy Notes

Publikácia s názvom **Atómová hrozba** a podtitulom *Prehnané podnikateľské sebavedomie slovenskej vlády a poskytnuté štátne garancie môžu vyjsť slovenských spotrebiteľov drah* sa venuje sa ekonomickým dopadom plánovanej výstavby Nového jadrového zdroja v Jaslovských Bohuniciach na spotrebiteľov elektriny.

Odvaha na nové sociálne služby predstavuje alternatívny pohľad na poskytovanie sociálnych služieb oproti súčasnej štátom financovanej schéme podpory inštitucionálnej starostlivosti. Publikácia popisuje príčiny a dôvody, prečo starostlivosť poskytovaná v rámci prirodzených komunit je nielen hodnotnejšia z pohľadu prijímateľov týchto služieb, ale v konečnom dôsledku aj lacnejšia pre daňového poplatníka.

Publikácia **Rómovia a sociálne dávky** vyvracia rozšírené presvedčenie o tom, že pracujúca majorita žije zo svojich daní najmä mnohopočetné rómske rodiny poberajúce sociálne dávky. Publikácia detailne rozoberá smerovanie rôznych sociálnych dávok v spoločnosti. Súčasťou je aj webová stránka iness.sk/mytus.

Minimálna mzda – účinný nástroj na zvyšovanie nezamestnanosti. Cieľom zvyšovania minimálnej mzdy je znižovanie chudoby a zvyšovanie sociálneho štandardu pracujúcich. INESS pri tejto príležitosti vypracoval publikáciu *Minimálna mzda – účinný nástroj zvyšovania nezamestnanosti*, ktorá sa zaoberá závermi dlhodobého výskumu vplyvu minimálnej mzdy na trh práce, rovnako ako analýzou slovenských dát.

Monitoring čerpania štrukturálnych fondov v sociálnej oblasti v období 2007-2011 s podtitulom *Nákladné zvyšovanie počtu nových lôžok a zariadení, izolácia klientov od komunit pretrvávajú.* Autori v tejto publikácii pripravili rozsiahlu analýzu využívania štrukturálnych fondov na sociálnu oblasť, identifikovali kľúčové problémy a navrhli možné cesty ich zlepšenia.

INESS Policy Note 1/2013 Investičné stimuly

Venovaný problematike investičných stimulov na Slovensku. Dozvieme sa zaujímavé štatistiky a zhodnotenie efektivity. Záver patrí trom alternatívnym reformám súčasnej politiky poskytovania investičných stimulov.

INESS Policy Note 5/2012 Nižšími odvodmi za vyššiu zamestnanosť

Jednou z najväčších prekážok vytvárania nových pracovných miest na Slovensku je vysoká miera odvodového zaťaženia. Zlepšenie situácie by mohlo priniesť zníženie odvodového zaťaženia nízkoprijmovým skupinám podľa návrhu opísaného v tomto INESS Policy Note. Návrh by podporil vznik tisícov pracovných miest a zníženie odvodov by pocítili státisíce zamestnancov.

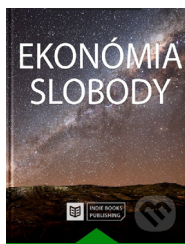
INESS Policy Note 4/2012 Ako znížiť výdavky v oblasti: Podpora osobnej železničnej dopravy

Zameraný na možnosti šetrenia verejných zdrojov. Dozvieme sa v ňom, na ktorých tratiach by bolo pre štát výhodnejšie poslať taxíky miesto vlakov a aká je potenciálna úspora v prípade ďalšieho rušenia tratí.

INESS Policy Note 3/2012 Penzijný systém, kam SMERuješ?

Reforma dôchodkového systému bude vytvárať v dohľadnej budúcnosti obrovské schodky. Vplyvom reformy klesnú dôchodky dnes ešte pracujúcim státisícim ľudí mesačne o desiatky až stovky eur. Táto reforma nebola posledná, treba sa pripraviť na ďalšie znižovanie dôchodkov. Penzijný systém by mal byť prehodnotený od základov, parametrické zmeny nestačia.

INESS Knihy

MARTIN ŠTEFUNKO: EKONÓMIA SLOBODY

E-kniha popisuje základné myšlienky rakúskej školy ekonómie a ich aplikácie. Rakúska škola dávno pred kolapsom komunizmu popisala problémy socialistického ekonomického plánovania a jej dnešní predstavitelia úspešne predpovedali finančnú krízu.

JURAJ KARPIŠ: EKONOMICKÝ VÝZNAM ZLATA AKO KOMODITY S MONETÁRNYM DOPYTOM

Prečo rástla cena zlata posledné desaťročie? Možno považovať zlato za peniaze? Je zlato v bubline? Odpovede aj na tieto otázky hľadáme v publikácii *Ekonomický význam zlata ako komodity s monetárnym dopytom*.

PHILIPP BAGUS: TRAGÉDIA EURA

Politický projekt euro má vážne problémy. Zdá sa, že Friedmanova kliatba sa začala naplňovať. Best-seller nemeckého ekonóma Philippa Bagusa v slovenskom vydaní TRIM Broker a INESS.

Všetky publikácie a Policy Notes si môžete zdarma stiahnuť na stránke iness.sk v sekcii Publikácie.

Knihy je možné zakúpiť osobne v kancelárii INESS (okrem e-knží) alebo na dobierku objednávkou cez [sekcii Knihy](http://iness.sk) na stránke iness.sk.